

06 STADENS INNEHÅLL

Befolkningen

Mål och utgångspunkter

Nuläge

Antalet boende i staden Alingsås var vid årsskiftet 2006-07 ca 25 400. Befolkningsutvecklingen har, sett utifrån genomsnittlig ökning, varit relativt jämn med en ökning av ca 0,7 % eller 160 personer per år under den senaste tjugoårsperioden. Under tiden 1980-90 skedde dock en stark ökning i förhållande till genomsnittet. Befolkningsökningen planade sedan ut under 1990-talet, då en allmän lågkonjunktur och minskat byggande medförde en betydligt mycket mindre årlig ökning av befolkningen än genomsnittet. Efter ett antal år med svag tillväxt fram till sekelskiftet har trenden åter vänt med en stark befolkningsökning beroende på inflyttning och ökat bostadsbyggande. Kommunen ökade under året 2006 med ca 470 invånare varav övervägande delen i Alingsås stad.

Den typiske Alingsåsaren är enligt kommunens statistik en kvinna i 42-årsåldern som arbetar inom vården och en man på 40 år som arbetar inom sälj- eller fastighetsmarknaden eller inom byggsektorn. De är inflyttade till kommunen, bor i villa eller radhus och har två barn under 15 år. Mannen arbetspendlar till Göteborg med bil eller tåg och kvinnan som arbetar i Alingsås cyklar eller kör bil till jobbet.

Alingsås har en befolkningssammansättning som i ålder stämmer relativt väl med de genomsnittliga förhållandena i riket. Antalet alingsåsare i arbetsför ålder mellan 35 och 65 överväger tillsammans med gruppen unga 15 till 25 år. Förhållandet mellan grupperna över 70 år och äldre följer riksgenomsnittet.

Ny bebyggelse i Bolltorps trädgårdsstad

Bostäder

Nuläge

Efterfrågan på bostäder och därmed bostadsbyggandet har ökat kraftigt i Alingsås efter att få nya bostäder byggts under senare delen av 1990-talet. Liksom i övriga delar av göteborgsregionen är efterfrågan på bostad i Alingsås stad för närvarande större än tillgången på bostäder. År 2001 färdigställdes totalt 37 nya bostäder i kommunen medan antalet tre år senare år 2004 var 140, och åren 2002 och 2003 tillkom det tillsammans drygt 310 nya lägenheter. De flesta av de nya lägenheterna har uppförts i flerbostadshus i staden Alingsås. Under 2005 färdigställdes 150 bostäder i kommunen som helhet. Under 2006 byggdes ca 280 bostäder i kommunen varav ca 100 var småhus.

Vision 2010

Vision 2010 anger att:

”Alingsås är den trivsamma trästaden med en levande landsbygd. Läget i regionen ger småstadens fördelar och storstadens möjligheter. Kommunen satsar på kunskap och tillväxt i en unik miljö samt har 40 000 invånare år 2010”.

Visionen innehåller en högt ställd målsättning som skulle innebära en årlig ökning av 800 invånare i hela kommunen under de återstående åren av visionsperioden. Detta mål anses inte av alla som realistiskt och ett annat alternativ ett så kallat nollalternativ presenteras därför i kommunens prognoser som planeringsunderlag. I nollalternativet antas en befolkningsutveckling som innebär en total befolkning i kommunen på ca 38 000 invånare år 2010 och ca 39 600 år 2015. Detta skulle innebära en befolkning av ca 26 750 i Alingsås stad år 2010 och 27 800 år 2015, eller en ökning med ca 340 personer per år fram till år 2010 och därefter drygt 210 personer per år.

I kommunens övergripande mål för samhällsutvecklingen anges beträffande boendet att:

- Alingsås ska vara ett attraktivt, trivsamt och tryggt alternativ i regionen att bo i.
- Kommunen ska ha en aktiv och flexibel nivå på den fysiska planeringen.
- Kommunens planering ska ge förutsättningar för ett varierat och spännande bostadsutbud.
- Kretsloppstänkande ska prägla all samhällsplanering.
- Bostadsbyggandet ska vara störst i staden Alingsås.
- Kommunen ska ta vara på frivilliginsatser och utveckla det naturliga sociala skyddsnät som finns i ett småskaligt samhälle. Fysisk tillgänglighet för alla samt integration ska stimuleras och användning av droger ska minskas.

Målen i visionen är ytterligare preciserade i det av kommunfullmäktige år 2000 antagna policydokumentet som rör boendet. Huvuddragen i policyn är:

- Kommunstyrelsen har ansvar för bostadspolitiken. Kommunledningskontoret svarar för strategi och samordning.
- De boendeformer som Alingsås ska planera för och erbjuda på bostadsmarknaden ska vara anpassade till en långt driven resurshushållning.
- Boendeformerna ska vara strandnära boende, innerstadsboende, lågbudgetboende, marknära boende och boende på landet.
- Upplåtelseformerna ska vara väl fördelade mellan hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt. Det framtida bostadsbyggandet ska ha ett varierat utbud av olika bostadsformer.
- Bostadsplaneringen ska fokusera på ett konkret utbud av bostadsområden, där kvalitet och attraktionskraft ska vara ledorden. Utbudet ska ha sin grund i den fysiska planeringen med översiktsplan och detaljplan.
- De sociala aspekterna ska vävas in i bostadsplaneringen, genom att trygga attraktiva bostadsmiljöer skapas där kontakt mellan människor stimuleras, bildande av sociala nätverk underlättas och där risken för segregation förebyggs. Samhällets servicefunktioner ska planeras och byggas ut i en takt så att dagens nivåer kan bibehållas.

... och äldre i Sörhaga

Miljömålen och bostadsutbyggnaden

De av kommunfullmäktige antagna lokala miljömålen för åren 2005-2008 som har mest relevans för FÖP staden Alingsås och till bostadsförsörjningen är huvudsakligen de som står att finna under miljömålet God bebyggd miljö. Konkreta målformuleringar är att: "Boende i tätorterna ska ha maximalt ca 500 m promenadavstånd mellan bostad och sammanhängande grönområde" och "öka cykel- och gångtrafikens andel av korta persontransporter" samt "öka kollektivtrafikens andelar av arbetspendlingen inom Alingsås kommun och mellan Alingsås och Göteborg". Dessa målformuleringar kan direkt omsättas i utbyggnadsstrategier, grönstrukturplanering och beslut om gång- och cykelvägsutbyggnad.

Folkhälsoplanen och bostadsutbyggnaden

Målet för det samlade folkhälsoarbetet i landet är att skapa samhällliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Ett par av kommunens mål för folkhälsoarbetet är enligt Alingsås Folkhälsoplan, antagen 2005 av kommunfullmäktige, "Trygghet och

säkerhet i boende och livsmiljö” samt att ”Främja sunda och säkra miljöer för hela befolkningen”. Det innebär bland annat att kommunen ska verka för en sund yttre miljö och luftkvalitet och ett ökat medinflytande i planering och utveckling.

Bostadsprogram för Alingsås

Som uppföljning av Vision 2010 och som konkret genomförandeprogram till den strategiska fysiska planeringen har kommunfullmäktige beslutat att det varje år ska upprättas ett bostadsprogram, där ny- och ombyggnadsprojekt förtecknas för den närmaste treårsperioden. Bostadsprogrammet är således en genomförandehandling för både Vision 2010 och till FÖP staden Alingsås i vilket kommunens ambitioner redovisas när det gäller bostadsutvecklingen.

Enligt Bostadsprogrammet ska boendemiljöerna i kommunen vara hållbara över lång tid. I programmet anges också att kommunens långsiktiga strävan är att ge kommuninvånarna ett variationsrikt och integrerat boende. Ett sådant boende definieras som ett boende som passar vid olika skeden i livet, som uppmuntrar till möten mellan olika människor, och som finns i olika upplåtelseformer och storlekar. Människor med olika livsstilar, varierande kulturell bakgrund, olika familjesituationer med mera ska kunna bo sida vid sida. Staden och tätorter ska byggas i etapper.

Bostadsprogrammet pekar på en möjlig utveckling för kommunens bostadsutbyggnad gällande den nära framtiden. För många av områdena i programmet finns detaljplaner upprättade, för några saknas plan eller pågår detaljplanearbete.

Nya bostäder vid Nollhagagatan

Utgångspunkter för planeringen:

Kommunen bör i sin planering vara förberedd för att möta den efterfrågan på bostäder som finns och planera för att tillgodose dem som vill bosätta sig i Alingsås med ett brett utbud av olika typer av bostäder. Utbyggnadstakten styrs dock också av konjunktur och efterfrågan, vilket innebär att kommunens prioriteringar kommer att anpassas till rådande förhållanden.

Service

Stadens övergripande servicestruktur

Nuläge

Av en utbyggnad av bostäder och verksamheter följer utökat behov av kommunal service. Samtidigt ger en förstärkning av invånarantalet i kommunen ett bättre underlag för att upprätthålla den service som redan finns utbyggd.

Servicestrukturen kännetecknas av att en rad centrala funktioner som är gemensamma för hela staden och kommunen finns i centrum. Centrum och stadskärnan har också ett mycket gott utbud av handel och annan kommersiell service. På stadsdelnivå finns service som grundskola och barnomsorg, kultur- och fritidsanläggningar, vårdinrättningar och äldreboende samt livsmedelsbutiker.

Kommunen har i Vision 2010 uttryckt målsättningen beträffande den kommunala servicen så att ”samhällets servicefunktioner ska planeras och byggas ut i en takt så att dagens nivåer kan bibehållas”.

Vision 2010

En av fyra huvudinriktningar enligt Vision 2010 är utbildning och lärande. I visionen slås fast att:

- Alingsås ska vara en attraktiv utbildningsstad.
- Alingsås ska erbjuda en attraktiv utbildning i regionen.
- Kommunen ska verka för att högskoleutbildning finns i Alingsås.
- Utbildning på gymnasie- och högre nivå ska planeras i samverkan med näringslivet och ökad integration av skola/näringsliv eftersträvas.

Omsorg och lärande 1-16 år

Nuläge

Verksamheten inom barnomsorg-grundskola präglas av en helhetssyn på omsorg och lärande, som ligger till grund för arbetet med barn och unga i åldrarna 1-16 år.

Geografiskt är verksamheten i centralorten indelad i sex rektors-team: Ängabo, Nolby-Långared, Lendahl-Östlyckan, Kullingsberg-Nolhaga, Noltorp och Västra Bodarna-Gustav Adolf.

Totalt omfattar verksamheten 24 enheter (grundskola/fritidshem, särskola, förskola) samt familjedaghem.

Utöver dessa kommunala enheter finns tre fristående skolor med tillhörande fritidshem samt sex förskolor inom enskild barnomsorg.

Skolenheterna är ojämnt fördelade i staden, med i vissa fall långa skolvägar som följd. Så har t ex det barnrika Tuvebo-Rosendal ingen kom-

munal skola, medan den barnfattiga Centrala staden har två. I Tuvebo finns dock friskolan Gustavssons skola. Nybyggandet i Stadsskogen har medfört att lokalkapaciteten i detta område är ansträngd. Ny förskola med fem avdelningar samt tvåparallellig skola planeras i Stadsskogen.

Det totala antalet barn i hela kommunen inom barnomsorgen 1-5 år var vt 2006 ca 1600 och inom skolbarnsomsorgen 6-12 år ca 1250. Antalet elever i grundskolan inklusive 6-åringarna (förskoleklass) var ca 4700 vid samma tidpunkt.

Framtid

Barn/elevunderlaget förändras under planperioden. Antal barn i åldersgruppen 1-5 år kommer troligtvis att öka medan antalet skolbarn kommer att minska under första delen av perioden för att sedan öka något. Förändringarna i barn/elevunderlaget kommer att ställa krav på förändringar både vad avser verksamhet som lokaler. Särskilt för de mindre barnen är närhetsprincipen viktig att bevaka då nya skollokaler planeras.

Gymnasium och eftergymnasial utbildning

Nuläge

Kommunen ansvarar för gymnasieutbildning till ungdomar och vuxna. Gymnasieutbildningen för ungdomar är koncentrerad till Alströmergymnasiet vid Rektorsgatan, och utbildningen för vuxna till Utbildningens Hus på Östra Ringgatan.

Gymnasieskolans upptagningsområde omfattar från och med hösten 2002 de 13 kommunerna inom Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Antalet elever på Alströmergymnasiet var läsåret 2005-2006 ca 1500st. Skolan ska enligt kommunens antagna utbildningspolicy stärka sin regionala roll. Den ska utöver basutbud erbjuda specialistutbildningar som även attraherar ungdomar från övriga delar av regionen.

Vision 2010 pekar på vikten av att ge möjlighet högre utbildning lokalt i Alingsås. Möjligheten förverkligats genom Utbildningens Hus, där det finns en högskola på distans; Campus Alingsås. Här kan hela högskoleprogram läsas liksom enskilda kurser. Det är också möjligt att komplettera tidigare utbildning och att kompetensutveckla inom specifika områden.

Framtid

Utbudet av eftergymnasiala utbildningar som kvalificerad yrkesutbildning och högskoleutbildning ökar. Kommunen har ambitionen att gymnasiet ska växa och möjligheterna till högskoleutbildning ska öka. För att det ska bli lockande att läsa i Alingsås är det av stor vikt att det finns en väl fungerande regiontrafik över hela upptagningsområdet.

Vård och äldreomsorg

Nuläge

Kommunens vård- och äldreomsorg är indelad i tre hemtjänstområden gällande staden: Haga, Centrum och Tuve/Ängabo. Inom varje område finns särskilda boenden på Brunnsgården, Brunnen, Källan, Ginstgården, Hagagården, Noltorpsgården, Tuvegården, Kaptenen och Ängabogården. Kommunens vård- och äldreomsorg ansvarar också för kommunal hemsjukvård och rehabilitering för personer boende i Alingsås.

Förutom Alingsås lasarett finns vårdcentraler i Sörhaga, Noltorp och Ängabo. Samtliga drivs i Västra Götalandsregionens regi.

Framtid

Enligt kommunens befolkningsprognos kommer antalet personer i åldern över 65 år att öka i framtiden. Det är den idag stora gruppen i arbetsför ålder 40 år och äldre som blir pensionärer och som kommer att behöva äldreomsorg i Alingsås, om de förblir alingsåsare.

En stor del av vård och omsorg utförs idag i det egna hemmet. Den utvecklingen beräknas bestå, och genom bra planerade bostäder för äldre kan denna grupp komma att öka. Inom vård- och äldreomsorgens särskilda boendeformer sker en omstrukturering och dessa omvandlas till allt mer specialiserade vårdenheter eller omvandlas till s.k. trygghetsboenden med hemtjänstinsatser. Under 2007 kommer ett rehabiliteringscenter med tillhörande vårdenhet för korttidsvård att öppna i f.d. Kvarnbackenskolan. I takt med en ökande äldregrupp kan även nya särskilda boenden behöva byggas.

Kommunen eftersträvar att särskilt boende i så stor utsträckning som möjligt integreras med den övriga bostadsbebyggelsen.

Vid utbyggnad av staden kan behov av ytterligare vårdcentraler komma att uppstå.

Lillån mellan Stora och Lilla Torget

Kultur, fritid, friluftsanläggningar och turism

Nuläge

Alingsås är väl försett med fritidsanläggningar. Det finns flera idrottshallar, där Nollhaga utgör den största anläggningen med sim- och idrotts-hall, ishall och där flera utomhusaktiviteter erbjuds. Hjortgården, belägen i anslutning till Hjortmarka, är en anläggning för friluftsbaserad rekreation och motion.

I både nya och befintliga stadsdelar bör finnas tillgång till bostads-nära större plana gräsytor som vid behov också kan användas som träningsytor för spel och lek. En sådan gräsyta ska ha en offentlig karaktär och även fungera för vistelse, solbad, lek, picknick etc. Stadsskogen är exempel på ett blivande bostadsområde där den kuperade terrängen försvårar möjligheten till lämpliga plana ytor inom det egna området. För att möjliggöra att också Stadsskogen får tillgång till större plana

grönytor behöver sådana sökas i omgivande stadsdelar och gena förbindelser mellan områdena anordnas.

Inom planområdet finns anläggningar som på olika sätt påverkar omgivningen med lukt eller buller, varför särskild hänsyn bör tas vid planering av bostäder i närheten av dessa. Till denna typ av anläggningar räknas folkparken Alingsåsparken, Bolltorps skjutbana, Rödene flygfält och ridanläggningen i Övre Nygård.

Det finns hamnanläggningar för både motorbåts- och segelbåtsplatser i Mjörn och Sävå. I dag är uppdelningen tydlig mellan Motorbåtssällskapet, som har båtplatser i Sävå och Segelsällskapet, som har båt- och uppläggningsplatser längs Mjörnstranden. Båda verksamheterna är trångbodda, och efterfrågan på båtplatser är stor. Fler platser för fritidsbåtar bör därför sökas i anslutning till befintlig hamnanläggning vid Mjörnstranden.

Det finns flera mindre badplatser i Gerdskan och Mjörn. Badmöjligheter finns också i sjöarna i norr, bland annat i Kvarnsjön. Två större befintliga badplatser finns vid Mjörn: Playa Mjörn, i anslutning till Nollhaga, och Lövekulle badplats i anslutning till Lövekulle camping.

Lövekulle camping är vackert belägen vid Mjörn. Verksamheten bidrar på ett positivt sätt till att fler turister kan besöka staden genom att komplettera utbudet inne i staden.

Sjön Gerdskan

Framtid

Den i stort sett obebyggda Mjörnstranden är betydelsefull för landskapsbilden, för stadens identitet och för upplevelsen av stadens möte med vattnet. Sådan fritidsverksamhet som finns inom området idag och som är knuten till vattnet bör dock också fortsättningsvis få finnas och utvecklas på ett försiktigt sätt i området, utan att värdena och identiteten går förlorad.

Mjörnstranden kan också komma att bli en centralt belägen värdefull resurs för Stadsskogens invånare som saknar plana områden för bollspel och lek. Campingen har önskemål om utökning, främst plats för övernattingsstugor.

Övrig allmän service

Staden har tre begravningsplatser. Två ligger centralt och saknar utbyggnadsmöjligheter: Landskyrkogården och Stadskyrkogården. Mellan Sävålundens industriområde och Östlyckan ligger Nollbykyrkogården med krematorium. För denna skogskyrkogård, som är attraktiv, finns behov av utbyggnadsmöjlighet norr om nuvarande område. För att garantera begravningsplatsens kvalitet behövs lång förberedelsestid att omvandla den befintliga skogsmarken.

Staden saknar begravningsplats för djur.

Kommersiell service

All detaljhandel ligger i nära anslutning till bostads- och/eller verksamhetsområden. En stormarknad med både dagligvaror och sällanköpsvaror ligger vid sjön Gerdskan. Större livsmedelshallar ligger i Noltorps centrum, vid Brogården och vid Hagaplan. Utöver detta finns det en mindre livsmedelshall i stadskärnan och en söder om Stationsområdet. Dessutom finns ett antal servicebutiker runt om i staden.

Sällanköpshandeln är koncentrerad till stadskärnan. Handel med skrymmande varor sker i Bolltorp, Sävelund, Kristineholm och i verksamhetsområdet söder om stationen. Det södra verksamhetsområdet omfattar kvarteren Gjutaren, Bomullen med flera, och ligger mellan Svea- och Götaplan mellan järnvägen och söder om E20. Området har förändrats från ett industriområde till att innehålla handel med behov av stora lokaler.

Det finns ingen övrig extern handel inom kommunen. Enligt fördjupning av översiktsplanen för Alingsås stadskärna ska det heller inte planeras för någon sådan.

Utgångspunkter för planeringen:

Kommunen bör genom planeringen verka för att, i takt med att staden växer och byggs ut med nya bebyggelseområden, också planera för att samhällets servicefunktioner som skolor, förskolor, äldreboenden, fritidsanläggningar, begravningsplatser etc. byggs ut i erforderlig omfattning.

Kommunen bör eftersträva att särskilt boende i så stor utsträckning som möjligt integreras med den övriga bostadsbebyggelsen.

Den planerade utbyggnaden av staden bidrar till att underlaget för befintlig kommersiell service i stadskärnan och i övriga stadsdelar förstärks och kan vidareutvecklas. Kommunen bör inte stödja eventuella större externa etableringar av detalj- eller dagligvaruhandel runt t ex nya trafikplatser vid väg E20, då sådana skulle riskera att försämra underlaget för den bostadsnära servicen och för servicen i Stadskärnan.

Den offentliga miljön ska ha god tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Näringsliv och sysselsättning

Företagsstruktur och näringsliv

Nuläge

Alingsås har ett differentierat näringsliv med drygt 14 000 arbetstillfällen. Det finns en förvärvsarbetande befolkning på knappt 17 000 personer, vilket medför en självförsörjningsgrad på ca 83 %. Motsvarande siffror i Alingsås stad är drygt 10 000 anställda, en förvärvsarbetande befolkning på ca 13 000 och en självförsörjningsgrad på 78%¹.

Den största arbetsgivaren är Alingsås kommun med ca 3200 anställda och Västra Götalandsregionen inklusive Alingsås lasarett med ca 1450 anställda.

Näringslivet i kommunen har genomgått en kraftig omstrukturering sedan mitten av 1990- talet. Näringslivet har diversifierats och kommunen är inte längre lika beroende som tidigare av några få större företag. Arbetstillfällena har ökat i ungefär samma utsträckning som antalet personer i förvärvsarbetande ålder. Ökningar har skett i de flesta näringsgrenar, men mest inom finansiell verksamhet och företagstjänster.

Trots att tillverkningsindustrin i Sverige som helhet visar på nedgång, sker en viss tillväxt i Alingsås. Handel och service sysselsätter fler människor än vård och omsorg, de två utgör idag de största näringsgrenarna. Det finns inga riktigt stora och dominerande privata företag i kommunen. De två största har ca 200 (ICA i Alingsås AB) respektive 250 (Luna) anställda.

Arbetsplatserna är geografiskt något ojämnt fördelade i staden. I Nolby-Tomtered är det lägst antal anställda i förhållande till antal invånare, och i Kristineholm-Bälinge råder motsatt förhållande. I Centrum, Sörhaga-Lövekulle samt i Östlyckan-Sävelund råder relativt gott förhållande mellan antalet boende och antalet arbetsplatser.

Vision 2010

Ett av de fyra huvudtemana i Vision 2010 handlar om näringslivsutvecklingen. I kommunens övergripande mål för samhällsutvecklingen anges beträffande näringslivet att:

- Alingsås ska vara attraktiv för företag att växa i.
- Alingsås ska ha en oförändrad hög självförsörjningsgrad vad gäller sysselsättning.
- Kommunen ska genom lokal och regional samverkan skapa förutsättningar för utveckling av befintliga företag och för nyetableringar.
- I Alingsås ska det finnas tillgång till mark och lokaler för näringslivets utveckling i de tre kommundelarna.

Målen i visionen är ytterligare preciserade i det av kommunfullmäktige år 2000 antagna policydokumentet som rör näringslivet. Policyn anger i korthet att:

¹⁾ Självförsörjningsgraden är relationen mellan anställda och boende i kommunen i åldern 24 till 64 år. Siffrorna avser 2003.

- Kommunstyrelsen har ansvar för näringslivspolitik. Under kommunstyrelsen har kommunledningskontoret ansvar för strategi och samordning
- I det lokala perspektivet ska bra företagsklimat skapas, näringslivscentrum utvecklas, företagen påverkas till etablering, kommunal service utvecklas, mark och lokaler finnas i tillräcklig utsträckning och kommunikationerna förbättras
- Kompetenshöjning ska eftersträvas med bättre kunskap och högskoleutbildningar, och samverkan mellan kommun och företag om utbildning
- I det regionala perspektivet ska Alingsås vara en kraftfull företrädare i den regionala tillväxtpolitiken, med utökat samarbete inom GR
- Landsbygden ska utvecklas
- Alingsås ska vara ett primärt västsvenskt turistmål, med kulturupplevelser i stadskärnan-Nolhaga-Gräfsnäs slottspark. Alingsås ska också vara evenemangsplats med sammanhållet konferens och aktivitetsutbud
- Samverkan med Alingsås futurum och FABS ska stärkas

Pendling

Arbetspendlingen till kommunen har ökat sedan 1995, men nettopendlingen är negativ, dvs. det är fler människor som pendlar ut ur kommunen än de som pendlar in. Nettopendlingen år 2003 låg på minus 2 719 personer. 3 400 personer pendlade in och 6 100 personer pendlade ut ur kommunen. Tendensen är en ökad utpendling och minskad inpendling, alltså ökat pendlingsunderskott.

Utgångspunkter för planeringen:

Kommunen bör ska ha planberedskap för ett differentierat näringsliv, för ett ökat antal arbetsplatser samt för ökad självförsörjningsgrad.

Mark för utveckling av verksamheter för sådan karaktär att de kan ha omgivningspåverkan bör ske främst som en utökning av befintligt industriområde för sådan verksamhet samt i dess närhet.

Större sammanhängande övriga verksamhetsområden bör avsättas så att synergieffekter mellan verksamhetsområdena kan gynnas.

I övrigt bör eftersträvas stor spridning av arbetsställen över staden, vilket kan uttryckas i planen som att mindre kompletteringar av verksamheter som inte är störande för omgivningen kan göras inom befintlig bebyggelsestruktur. När helt nya utbyggnadsområden planeras, bör också reserveras mark för verksamheter som kan integreras i bostadsbebyggelsen.

Kulturmiljöer och kulturminnesvård

Bebyggelsehistoria

Alingsås stadskärna är av riksintresse för kulturmiljövården. Det finns nio av länsstyrelsen beslutade byggnadsminnen i stadskärnan. I Fördjupning av översiktsplanen för Alingsås kommun – Stadskärnan, antagen av kommunfullmäktige år 2001, beskrivs dessa och föreslagna byggnadsminnen närmare, likaså hur kommunen avser att säkerställa stadskärnan med kulturmiljer i sin helhet. Fördjupningen ska fortsätta att gälla parallellt med FÖP staden Alingsås.

Hösten 2005 utfördes en Bebyggelsehistorisk inventering av bebyggelsen inom Alingsås stad, utom stadskärnan, av Regionmuseum Västra Götaland. Inventeringen utgör bilaga 2 till FÖP staden Alingsås. Inventeringen kompletterar och fördjupar ett bevarandeprogram från 1977, vilket främst inriktades på boendemiljöer. I 2005 års inventering införs ytterligare kategorier såsom industrimiljöer, parker och skolområden. Objekten är värderade enligt en samlad bedömning som utmynnat i tre kategorier: Mycket högt kulturhistoriskt värde, högt kulturhistoriskt värde och kulturhistoriskt värde.

Mycket höga kulturhistoriska värden

Enligt Bebyggelsehistorisk inventering av Alingsås stad, utom stadskärnan bör skydd enligt Kulturminneslagen m.m. övervägas för fastigheter placerade i kategorin Mycket höga kulturvärden. Sex fastigheter av olika karaktär har klassats som objekt med mycket höga kulturhistoriska värden.

Flera av objekten med mycket höga kulturhistoriska värden ligger inom eller i anslutning till Sörhaga 2:1, vilket är Nolhaga med omgivningar. De är Nolhaga Park, Nolhaga Slott, Plantaget, Noltorp 1:2 (Smedjan), Säreån och Nolhaga koloniträdgårdar. Hela Nolhaga park med omgivningar och de enskilda objekten utgör tillsammans en helhetsmiljö som har höga kulturhistoriska värden grundade i social- och byggnadshistoriska, upplevelsemässiga och rent historiska värden.

Övriga objekt i staden med mycket högt kulturvärde är:

- Fastigheten Byalaget 13 beläget i Holmalund, söder om E20 nära Sveaplan
- Fastigheten Fregatten 4 beläget i Stampen norr om E20 och i anslutning till Gerdiska Ström.
- Fastigheterna Kastanjen 16, och Tjädern 1 i Sörhaga, öster om lasarettet.

Höga kulturhistoriska värden

Enligt Bebyggelsehistorisk inventering av Alingsås stad, utom stadskärnan har staden även 171 inventerade fastigheter med högt kulturvärde fördelade på 60 kvarter. Sammanhängande miljöer av flera fastigheter med högt kulturhistoriskt värde finns i kvarteren:

Nolhaga slott

- Aspen, Eken, Kastanjen, Violen, Svanen (Gustav Adolf-skolan), Tjädern och Råbocken runt lasarettet i Sörhaga
- Flygeln, i anslutning till Musikvägen Kavlös
- Renen, Hunden, Grävling och Geten, i anslutning till Gunnarstorpsvägen i Kullingsberg
- Gullvivan och Prästkragen vid Afzelivägen och Mariedalsvägen i Mariedal
- Smeden vid Sveaplan i Mariedal
- Måsen vid Gerdskenvallen i Tuvebo
- Slätvaren, Laken och Piggvaren i anslutning och närheten av södra Fiskaregatan i Gråbo
- Stadsarkitekten, Kostern, Skonaren och Galeasen vid Fyrmästarevägen i Stockslycke
- Sydpolen vid Snövägen i Nolby
- Snögubben vid Nordostpassagens anslutning till Nyebrögatan i Nolby
- Bolltorps gård med omgivningar

Att dessa miljöer och enskilda byggnader bevaras är av stort allmänt intresse, inte minst för den historiska kontinuiteten. Det finns olika sätt att säkerställa de kulturhistoriska värdena. Kommunen kan i nya detaljplaner införa varsamhetsbestämmelser som innebär ett stöd för den enskilde och för kommunens handläggare vid förändringar i samband med bygglovshantering. I en detaljplaneprocess uppmärksammas värdena särskilt i en dialog mellan kommunen och de berörda fastighetsägarna.

Ett annat sätt är att kommunen särskilt uppmärksammar de kulturhistoriska värdena genom information direkt till fastighetsägarna eller i broschyrmaterial med råd och riktlinjer framtaget genom en dialog mellan kommunen och brukarna av miljöerna.

Omfattning av bebyggelsehistorisk inventering

I 2005 års inventering av staden utanför stadskärnan visas på flera objekt inom planområdet som har bedömts kunna vara kulturhistoriskt intressanta men som ej har klassificerats. Inventeringen behöver i dessa fall kompletteras för att bli heltäckande. I rapporten pekas på att ytterligare fördjupad kunskap behövs för att en säkrare bedömning ska kunna göras rörande en del områdets kulturhistoriska värde. Dessa områden är Bolltorps gård och dess värde i kulturlandskapet, Stadsskogen, Lövekulle samt Saxebäcken.

Kulturhistorisk inventering nr 19 av Älvsborgs läns museihistoriska förening visar på att landskapet och delar av bebyggelsen kring Bålinge är av högt kulturhistoriskt värde.

Fornlämningar

Det finns 119 registrerade fornlämningar inom planområdet. Tre av dessa är undersökta och borttagna. Länsstyrelsen har i ett konceptsamrådsmöte med kommunen i februari 2006 pekat ut områden där det finns stor sannolikhet att påträffa ytterligare fornlämningar förutom de sedan tidigare registrerade. I samrådet framkom att:

- De fornlämningar som är registrerade vid Saxebäcken (Alingsås 108:1 och Alingsås 105:1) är ovanliga och kan ge indikationer på en värdefull boplat. Det är stor sannolikhet att påträffa fler ännu inte kända fornlämningar i området.
- I Bälunge är det stor sannolikhet att påträffa fornlämningar. Flera järnåldersgravar är registrerade på de små höjderna i området. Sannolikt finns det lämningar av boplatser i randzonerna mellan höjderna och de öppna markerna.
- Norr om Nolby, öster om Bolltorps trädgårdstad, finns flera järnåldersgravar på höjderna, bl.a. Klockaregårdskullen och Karlsberg. Det är stor sannolikhet att påträffa fler ännu inte kända fornlämningar framför allt i randzonen mellan höjderna och de öppna jordbrukslandskapet.
- Utmed Säveån finns många fornlämningar.
- Utmed Mjörnstranden finns många fornlämningar.

Vid kommunens arbete med grönstrukturinventering och underlag till FÖP staden Alingsås har även fornlämningar inom grönområden beaktats. I relativt opåverkade grönområden med fornlämningar kan kultur- och naturvärden ges möjlighet att samverka till hela miljöer.

Följande områden är enligt underlagsmaterialet relativt opåverkade grönområden med fornlämningar:

- Rolfs grav. Mellan Sävelunds industriområde och Brogården ligger en höjd med en gammal pest- och kolerakyrkogård. Nedanför höjden på västra sidan finns äldre fornåkrar. Området ligger i anslutning till Nolby kapell med tillhörande kyrkogård.
- Stynaborg. En fornborg belägen på ett utskjutande näs i Säveån vid Nygård omgiven av betes- och hagmarker. Borgen utgörs av två platåer omgivna av vallgravar. Den ena platån som är ca 30 gånger 30 m ligger något högre än den andra som har varit en slags förborg till den högre belägna. Vid den tid då borgen användes låg Säveåns vattenyta högre än den gör idag.

FÖP Staden Alingsås

Bebyggelsehistoria

Inventering RMVG 060331
Antagen 2008-03-26
Kommunfullmäktige § 65

FÖRKLARING

Stadskärnan, ej inventerad
(redovisad i FÖP Stadskärnan)

Inv. fastighet/miljö med mycket
høgt bebyggelsehistoriskt värde

Inv. fastighet med høgt
bebyggelsehistoriskt värde

Inv. fastighet med
bebyggelsehistoriskt värde

Inventerad fastighet med
bebyggelsehistoriskt värde,
ej klassificerad

Kvarter utpekade i FÖP staden
där en del finns en samman-
hängande miljö bestående av
flera fastigheter med kultur-
historiskt värde

Inventerat område

Sammanhållen
bebyggelse

Barr- och lövskog,
sankmark och skogshyggen

Ej inventerade områden: Saxebacken,
Lövekulle och Stadsskogen.

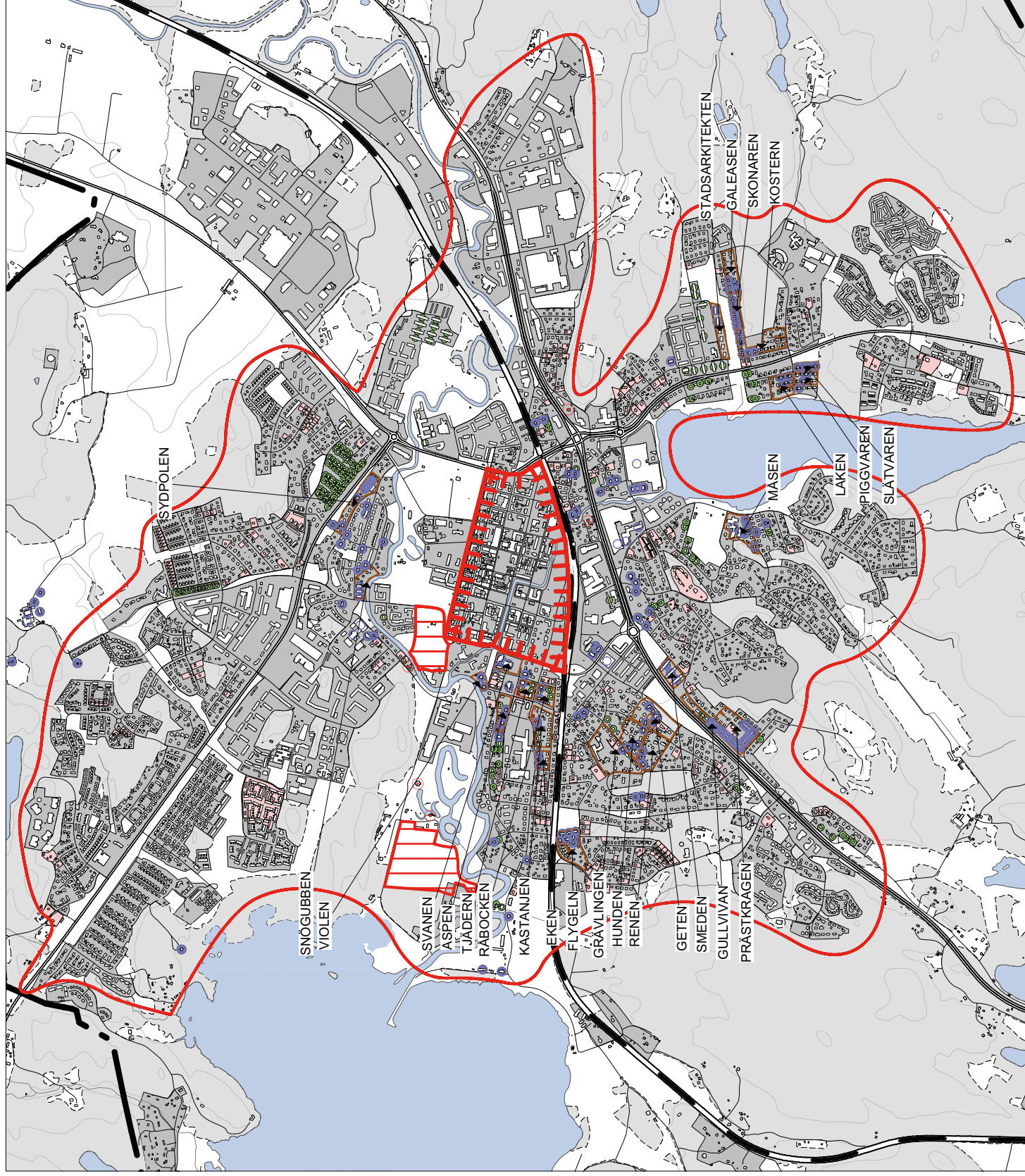
Delvis redovisade områden där ytterligare
inventering behövs: Bolltorps gård

0 500 m 1000 m

Skala 1:25000

- Nygård. I området finns flera fornlämningar mellan Nygård i söder och Domarberget i norr. Lämningar finns registrerade i närheten av Nedre Nygård, Nedergården, Olstorp, Tokebacka och Nygården.
- Tegelbruksviken. På en höjd ovan Tegelbruksviken ligger två fornlämningar, rösen, i Lilla Hulebäck. Området är idag bebyggt med villor på västra sidan av höjden med utsikt mot Mjörn.

Utgångspunkter för planeringen:

Vid förändringar ska hänsyn tas till miljöer och enstaka objekt som har kulturvärden.

För Nolhaga parkområde med Plantaget, koloniområdet, slottet och övriga värdefulla byggnader och objekt tillhörande Nolhagaområdet utreder kommunen utökat skydd. En skyddsform som kan vara tillämplig är att inrätta kommunalt kulturresevat enligt miljöbalken för slottet med vissa byggnader och omgivande parkområde. Detta kan kombineras och kompletteras med detaljplan enligt plan- och bygglagen med särskilda bevarandehänsyn för övriga delar. Andra skyddsformer kan vara byggnadsminne enligt kulturminneslagen för slott och parkområde.

För övriga bebyggelsemiljöer med mycket höga kulturvärden kan övervägas skydd genom byggnadsminneförklaring eller skyddsbestämmelser i detaljplan.

För områden med höga kulturvärden kan skyddsbestämmelser i detaljplan övervägas. Dessa byggnader och miljöer kan också skyddas indirekt genom ökad medvetenhet, t ex genom information om kulturvärdena från kommunen till fastighetsägare.

Värdefulla fornlämningsmiljöer ska så långt möjligt ingå i den sammanhängande grönområdesstrukturen och göras tillgängliga genom röjning, stråk och stigar.

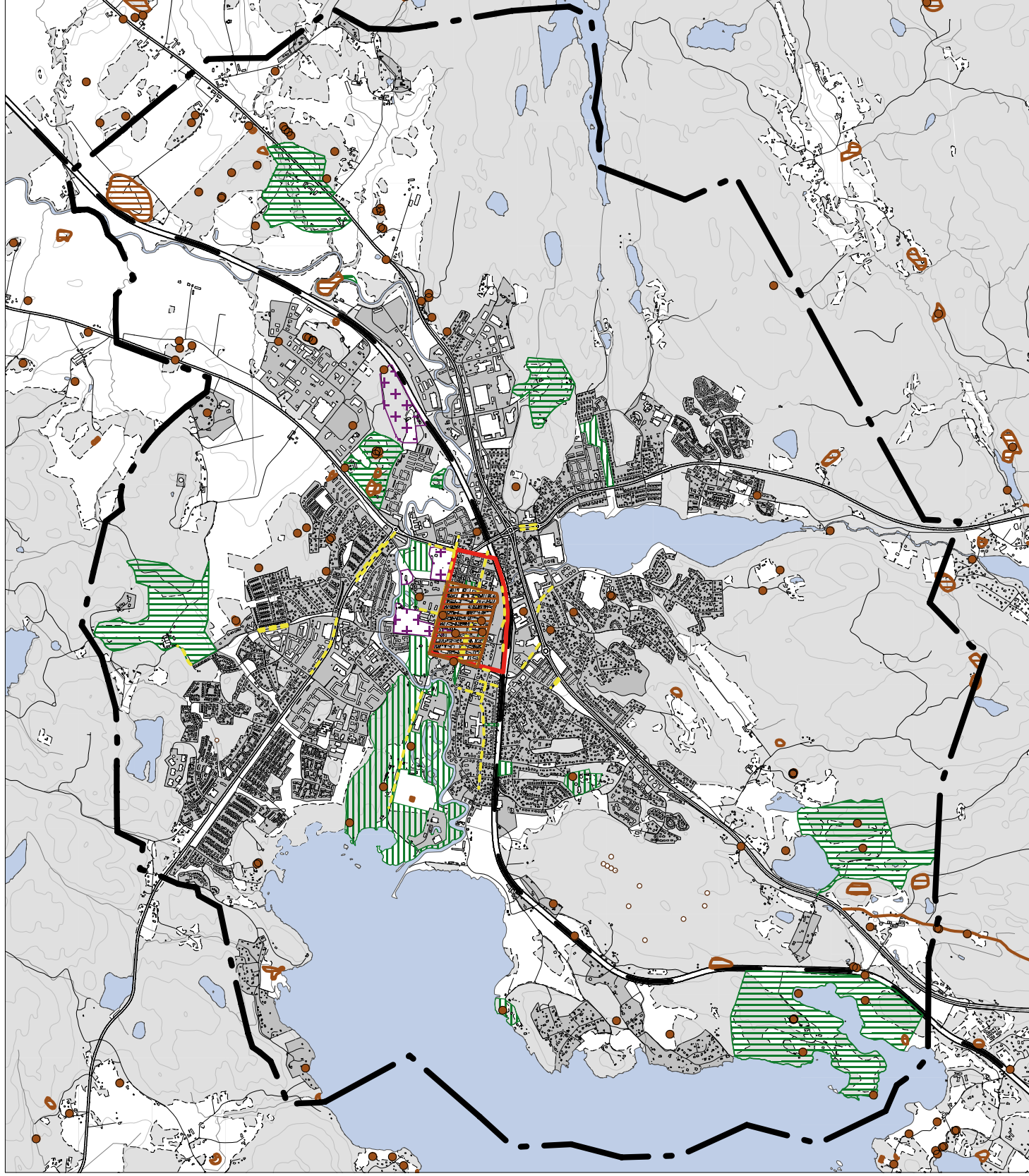
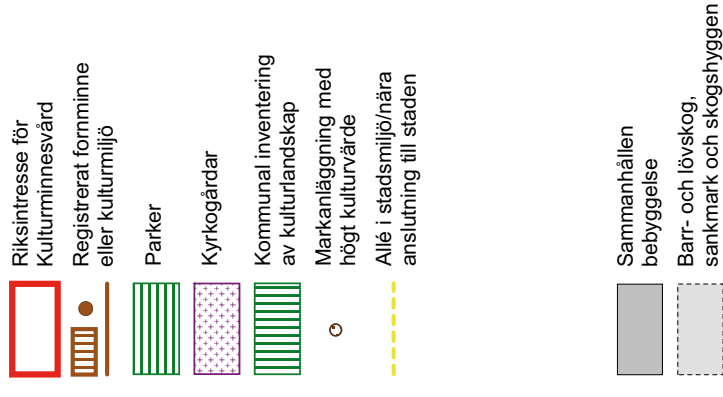

Nolhaga koloniområde

FÖP Staden Alingsås

Kulturvärden
Antagen 2008-03-26
Kommunfullmäktige § 65

FÖRKLARING

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Dricksvatten

Produktion av dricksvatten för staden och den södra kommundelen sker från vattenverket i Hjälmaröd med sjön Färgen som vattentäkt. Verket har kapacitet för 18 000 m³ per dygn, vilket väl täcker behovet för staden Alingsås och de södra kommundelarna även vid en utvidgning av staden.

Ömmern utgör reservvattentäkt. Där finns ett utbyggt system som är dimensionerat för att klara vattenbehovet för 25 000 personer samt industrin vid en eventuell olycka eller skada som omöjliggör ett vattenuttag ur Färgen.

Högreservoar för vatten med en kapacitet på 2 000 m³ finns i Mariedal och i Tomtered med en kapacitet på 4 300 m³.

Enligt VA-strategi för Alingsås kommun, antagen av kommunstyrelsen i november 2006, ska delområdet Alingsås stad alltid ha 100% anslutning till kommunalt vatten och avlopp vad gäller dricksvatten och spillvatten.

Rening av avloppsvatten

Rening av avloppsvatten sker vid avloppsreningsverket i Nollhaga. Verket som är byggt för rening i tre steg, mekanisk, biologisk och kemisk, är dimensionerat för 77 000 personekvivalenter (pe). Idag är belastningen ca 37 000 pe, varav industrianslutningarna motsvarar 12 000 pe. Verkets överkapacitet beror på att anläggningen under 1970-talet dimensionerades för en högre belastning från industrin än vad som krävs idag.

Enligt ett förslag till miljökonsekvensbeskrivning för avloppsreningsverket daterad 2005-12-14, räknar Alingsås kommun med en ökning till 40 000 pe år 2015. I samma rapport dras slutsatsen att "anläggningen med god marginal klarar att ta emot aktuell belastning samt den tillkommande för de närmaste 10 åren".

Trots att reningskapaciteten bedöms som god kan en ny tillståndsprövning för verket komma att innebära en komplettering av verket med kväverening.

Ledningsnätet är till stor del separerat mellan spillvatten och dagvatten. Kombinerade ledningar finns främst i stadens centrum och i äldre villaområden. Arbetet med ombyggnad och separering av spill- och dagvatten sker planmässigt på lång sikt.

En översiktlig VA-utredning med FÖP Stadens utbyggnadsförslag som underlag har tagits fram av tekniska kontoret (2007-06-19). I utredningen konstateras att det befintliga ledningssystemet i stora drag kan klara den ökade belastningen från samtliga i i FÖP staden Alingsås föreslagna utbyggnadsområden utom Rosendal. När utbyggnad i detta område blir aktuellt, måste en VA-utredning göras som grund för för-

slag till åtgärder på nätet, som idag bedöms som för klent att klara den ökade belastningen vid en utbyggnad i detta område. I utredningen görs också olika bedömning av möjligheten till omhändertagande av dagvatten.

Enligt VA-strategi för Alingsås kommun ska all bebyggelse inom det kommunala verksamhetsområdet för vatten och avlopp vara ansluten till det kommunala VA-nätet för bättre reningsresultat och bättre kretsloppsanpassning. I randområdena ska utredningar göras med syftet att ansluta så många hus som möjligt. Vid planering av ny bebyggelse bör separering av urin/toalettavlopp förberedas.

Lillån och fattighusbron

Omhändertagande av dagvatten

Bortledning av dagvatten innebär negativ påverkan på vattnets naturliga kretslopp med bl.a. grundvattensänkning, sättningar och uttorkning av naturliga vattendrag. Dagvattnets innehåll av föroreningar beror till stor del på markanvändningen. Dagvatten från trafiktor och industriområden anses särskilt förorenat då det kan medföra höga koncentrationer av metaller i utsläppspunkterna. Problemen förstärks vid kraftiga regn som leder till översvämningar och bräddning från de kombinerade ledningarna.

Dagvattnet från Alingsås avleds idag i stor utsträckning till fyra större sjöar och vattendrag: Mjörn, Gerdskan, Sävån och Lillån. Av dessa är Lillån särskilt känslig för belastningar av dagvatten, Gerdskan och Sävån klassade som känsliga och Mjörn mindre känslig mottagare av förorenat dagvatten.

Ett utkast till Dagvattenplan för Alingsås tätort togs fram 2001, se även avsnittet dagvattenstråk och vattenrening. Denna har delvis reviderats och ersatts av en Dagvattenstrategi antagen i november 2006 av kommunstyrelsen. Principerna för allt arbete med dagvatten ska enligt strategin vara att:

1. Förebygga förorening redan vid källan så att omhändertagande av förorenat dagvatten inte krävs.
2. Eftersträva att lokalt omhänderta dagvatten. Vattnet ska behandlas så nära källan som möjligt, så att påverkan på recipienten undviks.
3. Minska belastning på dagvattensystem och recipient genom flödesutjämning och rening av dagvattnet i ekologisk dagvattenanläggning inom avrinningsområdet.
4. Endast rena förorenat dagvatten i det kommunala reningsverket i de fall då ingen annan lösning finns. Detta gäller endast i befintliga kombinerade ledningar.

Restprodukter

Inriktningen för kommunens avfallshantering är fastlagd i Avfallsplan för Alingsås, antagen av kommunfullmäktige 1998. Arbetet med en ny avfallsplan har påbörjats. Hur avfallet från hushåll och verksamheter ska behandlas och hur ansvarsfördelningen fungerar finns fastställt i Renhållningsordning för Alingsås kommun.

Kommunens avfallsanläggning finns i Bälinge, ca 4 km nordöst om stadskärnan. Här finns också en större återvinningscentral med möjlighet till sortering av bland annat trädgårdsavfall, trä, metall och miljöskadligt avfall. Restavfall deponeras och biologiskt lätt nedbrytbart material komposterar på platsen. Arbetet pågår för att söka nytt tillstånd för fortsatt och utökad verksamhet samt undantag från krav på bottendränering*.

Det finns ca 15 återvinningsstationer i Alingsås stad, vilka erbjuder varierande möjligheter till sortering av glas, hårdplast, tidningar mm. Kommunen verkar för att ytterligare stationer ska etableras.

Planerade förändringar av avfallshanteringen i kommunen har inte någon inverkan på utformningen av FÖP staden Alingsås.

Fjärrvärmeverket i Sävelund är inte byggt för sopförbränning. Det finns dock god kapacitet för sopförbränning inom andra delar av regionen.

Energi

Energiplan

Kommunfullmäktige antog i juni 2006 en Energiplan för Alingsås. Energiplanen är en del av Alingsås Miljömål, se hur i denna plandel, avsnittet Miljö och Folkhälsoplan. I Energiplan för Alingsås anges fyra lokala mål:

* Enligt §22 Förordning om deponering av avfall.

- Öka användningen av förnybara energikällor och förnybara bränslen såväl vid uppvärmning som vid transporter.
- Anpassa förbränningsanläggningar så att de bidrar till att nationella, regionala och lokala miljömål uppfylls.
- Främja robusta system som har hög tillgänglighet och lång livslängd.
- Minska användningen av el för uppvärmning.

Elförsörjning

Elmatningen från det övergripande kraftledningsnätet (130 kV) sker från tre håll, Norsesund, Brobacka och Lygnö, till sekundärstationen i Kavlös. Mottagningsstationer (40 kV) finns i centrala staden inom kvarteret Ljuset, i Holmalund inom kvarteret Hejaren och i Sävelund.

Inom planområdet är Alingsås energi ansvarig för av nätinfrastrukturen för el, värme och bredband inom staden.

Naturgas

I Sävelund – Borgen – Kristineholm finns ett gasolnät anslutet till en tank på Sävelund. Nätet är beroende av leveranser utifrån.

Värmeförsörjning

Till större delen försörjs staden med fjärrvärme från det biobränsleldade värmeverket på Sävelund. Värmeverket byggdes 1998, ägs av Sydkraft och producerar minst 100 GWh värme och varmvatten. Nätet är idag ca 60 km långt med 900 värmecentraler. Så gott som allt bränsle är rester från sågverk, träindustri eller skogsråvara (93 %). Deponigas från stadens soptipp svarar för 5 %, och resterande del kommer ifrån stödeldning med olja vid extrema tillfällen då kapaciteten inte är tillräcklig.

Fjärrvärmeverket vid Sävelund

I de norra bebyggelseområdena Kvarnbacken, Enehagen, Tegelbruket och Dammtorpet har inte fjärrvärme byggts ut. Utbyggnad av nätet pågår i de södra delarna av staden till Stadsskogen, vilket innebär att delar av Kavlås och Kullingsberg kan erbjudas fjärrvärme. I övriga områden i syd saknas fjärrvärme i Mariedal, Klinten, Dammen, Prästeryd, Torvmossen, Gråbo samt östra och västra Ängabo.

Energiplanen för Alingsås kommun anger att fjärrvärme baserad på bioenergi ska vara det första valet för uppvärmning i Alingsås stad. Utbyggnaden av fjärrvärmen ska ske parallellt med utvecklingen av nya bebyggelseområden. I befintliga områden ska den utvecklas i den takt det är ekonomiskt möjligt. Solvärme ska ses som ett bra komplement. Målet från Alingsås energi är att tre av fyra uppvärmda ytor i Alingsås ska värmas från det biobränsleeldade Sävelundsverket.

Utgångspunkter för planeringen:

Kommunen arbetar aktivt med strategier och handlingsplaner för vatten- och avloppsförsörjningen och för dagvattenhanteringen. Av detta följer att samtliga nya utbyggnadsområden inom planområdet kommer att ingå i det kommunala verksamhetsområdet och successivt anslutas till det kommunala nätet. Det innebär vidare att inom alla nya områden ska lokalt omhändertagande av dagvatten ske genom rening av dagvattnet, i möjligaste mån vid källan.

Nya utbyggnadsområden ska i första hand värmeförsörjas genom att fjärrvärmenätet byggs ut. I de fall de ekonomiska och tekniska förutsättningarna förhindrar utbyggnad av nätet ska andra miljövänliga och långsiktigt hållbara lösningar väljas.

07 MILJÖSKYDD, HÄLSA OCH SÄKERHET

Allmänt

Miljö, hälsa och säkerhet är centrala begrepp i samhällsplaneringen som särskilt lyfts fram i både plan- och bygglagen och i miljöbalken. Olika miljö- och riskfaktorer kan direkt eller indirekt påverka enskilda människors hälsa och säkerhet, liksom miljön som helhet.

Miljöer som kan vara särskilt känsliga för störningar och påverkan kan t.ex. vara:

- Bostadsbebyggelse utefter starkt trafikerade vägar och järnvägar
- Bostadsbebyggelse och anläggningar i närheten av större industrier
- Försurningskänsliga mark- och vattenområden
- Särskilt känsliga och värdefulla natur- och kulturmiljöer

Risker och riskanalys

Riskanalys och Projekt Robust

Kommunfullmäktige har antagit en samhällspolicy för säkerhet den 31 maj 2006. Alingsås kommun har också under flera år arbetat med riskanalyser för kommunens verksamheter. Under tiden 2000 till 2002 deltog kommunen tillsammans med Stenungsunds kommun och Länsstyrelsen i Västra Götaland i ett projekt kallat Projekt Robust. Med robusthet menas ett samhälle som är mindre sårbart och mer uthålligt mot yttre störningar och hot ur ett tekniskt, socialt, ekonomiskt och ekologiskt perspektiv. I Projekt Robust genomfördes en inventering och bedömning av risker i Alingsås kommun. I några utvalda fall gjordes förslag till åtgärder.

Ett resultat av projektet är att det har gett ett bredare underlag vid arbetet med kommunens Risk- och sårbarhetsanalys, antagen av kommunstyrelsen 2004.

Risk- och sårbarhetsanalysen ger en bild av de troliga riskkällor, som finns inom kommunen. Dessa riskkällor är sådana som vid en olyckshändelse bedöms kunna medföra skador på människors liv och hälsa, egendom och miljö samt också utgöra en påfrestning på kommunen som helhet och den kommunala verksamheten. Risk- och sårbarhetsanalysen ligger till grund för bedömning av riskerna i flera av de områden som behandlas i detta kapitel.

Risker runt kommunikationsleder

Bilvägar

Flest trafikolyckor sker enligt Risk- och sårbarhetsanalysen i Götarondellen där vägarna E20 och 180 korsas. Även Svearondellen och den trafikljusreglerade korsningen vid Kristineholm pekas ut som olycksdrabbade. Inom planområdet finns det längs E20 också farliga in- och utfarter vid Vardsjöns rastplats, Ridhusvägen samt vid Nygård.

Väg 1890, Vänersborgsvägen, har många direktutfarter mot vägen. Enligt Risk- och sårbarhetsanalysen är utfarterna vid Sävelunds industriområde och Vincents grönsaker AB särskilt riskfyllda.

Enligt väglagen § 47 får inga byggnader, tillbyggnader eller andra anläggningar uppföras inom 12 meter från vägområde utan länsstyrelsens tillstånd. Området kan med hänsyn till trafiksäkerheten utökas till 50 meter. Bestämmelserna gäller inte inom område med detaljplan.

För berörda vägar inom planområdet gäller, enligt beslut av länsstyrelsen, 50 meters byggnadsfritt avstånd från väg E20 och 30 meters byggnadsfritt avstånd från väg 180 (Kungälvsvägen och Boråsvägen) och väg 1890 (Vänersborgsvägen) i de områden utefter vägarna där markanvändningen inte bestämts i detaljplan.

Vänersborgsvägen och Västra Stambanan

Järnvägstransporter

Det saknas generella riktlinjer för hur nära en järnväg bebyggelse kan lokaliseras. Vid en tågurspärning är dock risken liten att vagnar ska hamna mer än 15 meter från spåret, enligt rapporten Säkra järnvägstransporter av farligt gods, Banverket 2004. Beträffande skyddsavstånd till järnväg där farligt gods transporteras se denna plandel, Transporter med farligt gods.

Enligt åtgärdsrapporten till Projekt Robust bedöms att störst risk för urspärning är vid växelgator eller krysstationer inom spårområdet. Inom planområdet finns sådana områden vid infarterna till Alingsås station.

Transporter med farligt gods på vägar och järnvägar

Länsstyrelsen i Västra Götaland har tillsammans med länsstyrelserna i Skåne och Stockholm utarbetat en riskpolicy för markanvändning

intill transportleder för farligt gods, Riskhantering i detaljplaneprocessen som man avser att tillämpa i när kommunerna prövar markanvändningen genom detaljplan i anslutning till vägar och järnvägar där farligt gods transporteras.

I policyn föreslås att ett riskhanteringsavstånd på 150 m från väg eller järnväg för farligt gods behandlas i detaljplanen. Inom riskhanteringsavståndet kan tre zoner med olika typer av markanvändning accepteras. Den minst personintensiva markanvändningen kan tillåtas närmast riskområdet och i mer personintensivt utnyttjade områden som bostäder, skolor, vård- och centrumanläggningar längst bort från riskkällan.

Avgörande för vilken markanvändning som kan tillämpas inom riskhanteringsavståndet är dock vilken riskbild som råder i det aktuella området. Det innebär att planarbetet bör inledas med en riskbedömning så att de lokala förhållandena identifieras.

I kommunens Risk- och sårbarhetsanalys redovisas vilka transportleder som rekommenderas för transporter med farligt gods och där länsstyrelsens rekommenderade riskbedömningsavstånd om 150 meter ska tillämpas då nya detaljplaner upprättas i anslutning till dessa. Väg E20 är primär transportled för transporter med farligt gods. Vidare är väg 1890 (Vänersborgsvägen), väg 180 (Kungälvsvägen) mellan Hagaplan och Bolltorps industriområde samt infarter och lokalgator i industriområdena Borgen, Kristineholm, Holmalund och Sävelund rekommenderade transportleder för farligt gods.

Särskilda uppställningsplatser för fordon med farligt gods saknas i Alingsås kommun. Inom staden får tills vidare uppställning ske vid Åkericentralen i Sävelund och vid Bälinge deponi. Det är lämpligt att permanenta uppställningsplatsen vid Bälinge deponi så att också omlastning kan ske där.

Verksamheter som kräver särskild hänsyn

Industriområde Sävelund

Inom Sävelunds industriområde får sådana verksamheter lokaliseras som kan medföra störningar och risker för omgivningen. Industrier där stora mängder brandfarliga eller giftiga kemikalier används i processerna förekommer dock inte i området (inte heller i övriga Alingsås kommun). Kemikaliehantering i måttlig omfattning förekommer vid bl a ABB Kabeldon AB, Ragn-Sells Specialavfall och Snowclean AB som ligger i Sävelund. Särskild analys av risken för spridning av kemikalier till omgivningen kan krävas med stöd av miljöbalken för vissa av dessa företag.

Västgas har en provisorisk gasolstation i Sävelund. Explosionsrisk föreligger i anslutning till tanken och i samband med transporter.

Inom området ligger också Sävelunds värmeverk för fjärrvärmeförsörjningen till staden. Verket drivs i huvudsak med flis. Ett stort upplag finns inom området och risk för självantändning kan förekomma.

Avstånd till anläggningar med djurhållning

På grund av allergirisk och risk för lukt och andra olägenheter bör beskrivas ett viss avstånd mellan anläggningar för djuruppfödning och hästanläggningar och nya bostäder. Inom planområdet ligger en större ridanläggning i Nygård. Miljöskyddsnämnden har i utfärdade riktlinjer för ärendehantering bedömt lämpligt skyddsavstånd mellan bostäder, skolor, daghem och anläggningar med djurhållning till mellan 100-200 meter beroende på bebyggelsekoncentrationen.

Under senare år har genom forskning och undersökningar framkommit bättre kunskap om hur hästallergener sprids inom och utomhus än vad som funnits tidigare. Halterna allergen i utomhusluften avtar mycket snabbt i förhållande till avståndet, och inomhus sprids allergenen främst via kontakt människor emellan. Göteborgs stad har i samråd med stadens allergikommitté och medicinsk expertis utarbetat riktlinjer för vilka avstånd som bör tillämpas i den fysiska planeringen. Dessa riktlinjer som väl stöds av Alingsås kommuns tillämpning bör också kunna användas som rekommendationer.

Riktlinjerna gäller vid detaljplanering och i anslutning till större samlade bebyggelsegrupper.

Vid anläggningar med mer än 30 hästar bör avståndet mellan bostäder, skolor och förskolor vara minst 200 meter från stall och gödselanläggning och 100 meter från hagar och liknande där hästarna varaktigt vistas.

Vid anläggningar med mellan 10 och 30 hästar bör avstånden enligt ovan vara minst 100 respektive 50 meter.

Vid mindre anläggningar 1-10 hästar görs bedömningar i varje enskilt fall utifrån lokala förhållanden.

Bensinstationer

Räddningsverket rekommenderar 30 meter som minsta riskavstånd mellan bostäder och bensinstationer på grund av explosionsrisken. I Boverkets och Naturvårdsverkets publikation Bättre plats för arbete rekommenderas på grund av störningarna från bensinstationer ett minsta avstånd till bostäder på 100 meter. Bensinstation Preem vid Kungsgatan/Vänersborgsvägen ligger betydligt närmare bostäder än 30 meter, varför den på sikt bör flyttas till ett ur störningssynpunkt bättre läge enligt rekommendation i FÖP stadskärnan Alingsås (KF 2001).

De bensinstationer som ligger nära underfarterna till järnvägen bör enligt Risk- och sårbarhetsanalysen flyttas för att undvika risken för att underfarter och avlopp fylls med brandfarliga ämnen vid läckage.

Andra störningar och risker

Buller

Buller från väg- och järnvägstrafik

De mest betydande källorna till bullerstörningar inom Alingsås orsakas av bil- och järnvägstrafiken. Vägverket och Banverket har under senare år genomfört betydande insatser för att minska störningarna längs väg E20 och Västra Stambanan. Utmed flera av stadens genomfarter och huvudgator förekommer bullervärden över 65 dBA i fasad till bostäder. Alingsås kommun har under senare år genomfört bullerreducerande åtgärder för bostadsbebyggelse utmed det kommunala vägnätet.

Förutom bullerstörningar orsakade av tågtrafiken på Västra Stambanan är bullernivåerna höga utefter väg E20, väg 180 (Kungälvsvägen), Nyebrogatan -Västra Ringgatan, Vänersborgsvägen samt längs flera av gatorna i stadskärnan.

De gatuavsnitt i stadskärnan där många bostadshus utsätts för trafikbuller över 56 dB(A) vid fasad redovisas i fördjupning av översiktplanen för stadskärnan. De gator det gäller är Stationsgatan, Västra Ringgatan, Norra Ringgatan, Drottninggatan, Norra Strömgatan, Magasingatan samt del av Lendahlgatan och Kungsgatan österut.

Andra gator utanför stadskärnan längs vilka bostäder kan utsättas för trafikbullernivåer över 56 dB(A) är Boråsvägen, E20, Nyebrogatan, Vänersborgsvägen, Kungälvsvägen, Hemvägen samt delar av Hantverksgatan/ Lärkvägen. Trafikbullernivån bedöms vara hög också vid Noltorpsgatan, Konduktörsgatan, Viktoriagatan, del av Vintergatan och Skolgatan.

Tekniska kontoret och Miljöskyddskontoret har påbörjat en utredning som syftar till att närmare visa trafikbullernivåerna vid stadens gator och var åtgärder vidtagits. I utredningen ska också förslag till fortsatta åtgärder tas fram.

De riktvärden som fastställts av riksdagen¹ för vägtrafikbuller och buller från spårbunden trafik ska tillämpas vid nybyggnad av bostäder. För vägtrafikbuller gäller:

- 30 dBA ekvivalentnivå inomhus
- 45 dBA maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dBA ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad

För buller från spårbunden trafik gäller:

- 30 dBA ekvivalentnivå inomhus
- 45 dBA maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dBA ekvivalentnivå utomhus vid uteplats i anslutning till bostad
- 60 dBA ekvivalentnivå i bostadsområdet i övrigt
- 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad

¹⁾ Proposition Infrastrukturinriktning för framtida transporter 1996/97:53

Som huvudregel gäller att riktvärden för buller antagna av riksdagen ska tillämpas vid planläggning för och vid byggande av nya bostäder. En restriktiv syn gäller för avsteg från bullerriktvärdena. Förutsättningar som anges i Boverkets publikation Tillämpning av riktvärden för trafikbuller vid planering för och byggande av bostäder ska uppfyllas för att avsteg ska kunna göras.

I korta drag innebär det att avsteg kan bli aktuellt då bostäder byggs i stadens centrala delar och/eller i anslutning till knutpunkter för kollektivtrafik. Dessutom ska påvisas att tillkomsten av nya bostäder, trots vissa avsteg från bullerriktvärdena, kan innebära påtagliga fördelar för den långsiktiga samhällsutvecklingen samt att kommunen bedriver ett målmedvetet arbete för att komma till rätta med hälsoeffekter orsakade av buller.

I ovanstående fall gäller att bullernivåer mellan 55 och 60 dB(A) kan godtas vid fasad under förutsättning att en tyst sida om högst 45 dBA eller ljuddämpad sida om 45-50 dB(A) kan anordnas, och minst hälften av bostadsrummen blir förlagda mot den ljuddämpade eller tysta sidan. I undantagsfall får ny bostadsbebyggelse planeras utefter trafikleder som medför bullernivåer mellan 60 och 65 dB(A) om tyst eller ljuddämpad sida kan anordnas och dessutom fasader med minst ljudklass B anordnas.

De områden i Alingsås, där undantag från riktvärdena efter noggrann konsekvensbeskrivning kan prövas, är lägen i stadens mest centrala delar i anslutning till Resecentrum och i andra knutpunkter för kollektivtrafik, där det är angeläget att åstadkomma en tät bebyggelsestruktur med gott underlag för kollektivtrafiken.

Buller från Rödene flygfält

Flygplatsen utnyttjas endast för sportflyg, segelflyg och andra flygaktiviteter av fritidskaraktär. Buller från verksamheten skulle kunna medföra störningar för omgivningen. Flygfältet är idag beläget på hag- och åkermark, på tillräckligt avstånd från befintlig och planerad bostadsbebyggelse så att problem med bullerstörningar bedöms kunna undvikas.

Bolltorps skjutbanor

Buller från skjutbanorna kan upplevas störande framför allt av boende i närheten. Anläggningen har reglerade tider för verksamheten för att minska problemet. Miljöskyddsnämnden rekommenderar att särskild bullerutredning görs innan förändringar sker i närområdet.

I samband med att Bolltorp byggdes ut gjordes bullerutredningar av Ingemansson – akustik mekanik som visar att bullerdämpande åtgärder kring skjutbanan har verkan och kan få ner ljudnivåerna från skjutverksamheten till lägre nivåer. Vissa åtgärder kan dock vara alltför dyra att genomföra.

En diskussion om omdisponering av hela eller delar av skytteverksamheten kan bli aktuell vid planering av bebyggelse i närområdet.

Övrigt

Konserter i bland annat Alingsåsparken kan upplevas som störande av de boende i omgivningen.

Risk finns att bostäder ska bli störda av buller från trafik och ventilations- och kylanläggningar. Risken förekommer främst om bostäder och verksamheter är blandade utan att tillräckliga avstånd har skapats men även i renodlade bostadsområden.

Befintliga störande industrier ligger som regel i industriområden på tillräckligt avstånd från bostäder för att bullerstörningar ska kunna undvikas.

Förorenade områden

I Alingsås stad har sedan 1800-talet ett antal industrier varit verk samma, såsom garverier, mekaniska verkstäder, textilindustri, ytbehandlingsverksamheter, bryggeri, gasverk och gjuteri. Det finns också flera områden där såväl hushållsavfall som förorenat industriavfall har deponerats. Dessa verksamheter har lett till att det idag finns områden där marken är förorenad med bl.a. tungmetaller, olja, cyanid och kolväten. Till detta kommer att gamla oljecisterner kan finnas i stort sett var som helst. De är många gånger täckta och bortglömda och kan ibland läcka.

Föroreningar av lite större omfattning har konstaterats på ett antal platser. Därutöver kan markföroreningar befaras på ytterligare platser där verksamhet pågår eller är nedlagd.

Planering att ändra användningen av mark där farliga ämnen hanterats, bör alltid föregås av en historisk kartläggning av verksamheterna och av vilka föroreningar de kan ha orsakat. En sådan kartläggning kan ge en indikation om markundersökningar och ytterligare utredning behövs.

Områden aktuella för exploatering där mer omfattande föroreningar har konstaterats är kvarteren Klockan, Ljuset, Hjulet och Hasseln. Det finns flera områden där ändring av användningen kan vara aktuell och där föroreningar konstaterats eller kan misstänkas finnas med tanke på den verksamhet som bedrivits där; t.ex. i kvarteren Gjutaren, Bryggaren och Bomullen.

Kommunfullmäktige antog år 2003 en handlingsplan för hantering av förorenade områden. Handlingsplanen ska revideras.

Gamla gasverket, omkring 1950

Hantering av farliga ämnen

Kemikaliehantering i måttlig omfattning sker i industriområdena Kristineholm, Sävelund och ett företag i kvarteret Gjutaren.

Enligt kommunens renhållningsordning § 11 ska farligt hushållsavfall, lämnas vid miljöstation.

I staden finns miljöstationer vid några av bensinstationerna och vid Bälunge avfallsanläggning.

Elektromagnetisk strålning

Effekter på människor av elektromagnetiska fält från bl.a. kraftledningar, och sändare för mobiltelefoni har aktualiserats på senare tid. Gränsvärden för allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält saknas. Strålskyddsinstitutet har dock givit ut allmänna råd om försiktighet och hänsyn vid lokalisering av ny bebyggelse och nya kraftledningar och antenner så att exponering för magnetfält begränsas.

Miljöskyddsnämnden har beslutat om riktvärden för magnetfält från kraftledningar och föreslår skyddsavstånd mellan olika typer av kraftledningar och bebyggelse. Normalt bör enligt miljöskyddsnämnden följande avstånd hållas till en ledning för att riktvärdet inte ska överstigas:

10 kV luftledning	10-15 meter
40 kV luftledning	20-30 meter
130 kV luftledning	40-80 meter
220 kV luftledning	80-120 meter
400 kV ledning	mer än 150 m.

Markradon

Radon är en radioaktiv gas som finns i varierande grad i all jord- och berggrund. Radon från marken kan tränga in i byggnader via otätheter. Inandning av luft med höga halter av radongas ökar på lång sikt risken för uppkomst av lungcancer.

Med dagens kunskap är halten markradon inom Alingsås stad i allmänhet låg eller normal, enligt den klassificering som används idag. Högt radonrisk finns dock inom mindre områden som kan vara svåra att förutse. Byggnadsnämnden ställer i allmänhet krav på att undersökning av radonsituationen på aktuell plats ska ligga till grund för val av grundläggningsmetod.

Miljökontoret har påbörjat arbete med en ny markradonöversikt i kommunen.

Skred och erosion

Skredrisk kan förekomma vid bland annat sluttande lermarker. I Sävåns dalgång mot vattendraget finns därför viss risk för skred. Åtgärder har genomförts vid exempelvis Sidenvägen och vid Nyebro.

En översiktlig stabilitetskartering^{*)} har gjorts för Alingsås kommun av Räddningsverket med SWECO VBB som underkonsult. I rapporten påpekas att en betydande eroderingsprocess pågår längs stora partier av Sävåns stränder vilket resulterar i att stabilitetsförhållandena längs stora delar av Sävåns dalgång kan vara problematiska. Även i slänter som vetter mot Gerdskens västra sida kan det finnas problem med stabiliteten, vilket också gäller för någon av bäckravinerna i de nordvästra delarna av samhället.

Sävåån

^{*)} Alingsås kommun översiktlig stabilitetskartering, Västra götaland län, dat 31 jan 2004

Arbetet med den översiktliga stabilitetskarteringen har följts upp med en detaljerad stabilitetskartering (tekniska kontoret–Sweco VBB 16 februari 2007) där särskilt utpekade områden längs Sävån och Gerdsens västra sida har specialstuderats. Karteringen visar att under rådande förutsättningar är stabiliteten god i de undersökta områdena undantaget ett område vid Nyebro. Enligt karteringen rekommenderas att de branta slänterna kring Östlyckan och kvarteret Smedjan säkras mot erosion så att släntgeometrin är säkrad mot mindre ras. Vidare rekommenderas att en översyn/besiktning av Sävåns stränder utförs för att behovet av erosionsskydd längs några känsliga partier ska kunna bedömas.

För området kring Nyebro rekommenderas någon form av stabilitetsåtgärd som bör föregås av en fördjupad utredning som visar på hur, var och vilken omfattning av åtgärder som krävs för att stabilitetssäkra området.

De bägge utredningarna baseras på rådande förhållanden varför karteringarna inte ska användas som underlag vid nybyggande eller andra förändringar inom de berörda områdena. Då ny bebyggelse och nya anläggningar planeras behöver stabilitetssituationen därför bedömas på nytt.

Sammantaget ska försiktighet iakttas vid eventuell utbyggnad utefter Sävåns stränder och andra områden där det finns risk för instabilitet, och all nybyggnad ska föregås av erforderliga geotekniska utredningar.

Luft

Miljökvalitetsnormer

Enligt miljöbalkens 5 kap ska myndigheter och kommuner vid myndighetsprövning mm säkerställa att fastställda miljökvalitetsnormer inte överskrids. Vid planering och planläggning ska myndigheter och kommuner iakttä miljökvalitetsnormerna.

Miljökvalitetsnormer är föreskrifter om viss lägsta miljö kvalitet för mark, vatten, luft eller miljön i övrigt inom ett geografiskt område. Normerna reglerar inte vad som är tillåtet att släppa ut, utan den miljö kvalitet som ska finnas eller uppnås. Miljökvalitetsnormen ska ange de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller de nivåer som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

Miljökvalitetsnormer finns för närvarande för halterna i utomhusluft av kväveoxider, svaveldioxider, kolmonoxid, kvävedioxid, bly och partiklar i luften. Normer har även meddelats för bensen och ozon, men har ännu inte börjat gälla.

Enligt Alingsås Miljöredovisning överskrider miljökvalitetsnormerna inte i något fall inom staden Alingsås. Halten av vissa luftföroreningar överskrider dock en nivå (utvärderingströskeln) som innebär att föroreningarna bör mätas och beräknas regelbundet på ett strukturerat sätt så att överskridande av normen inte riskeras. Se vidare i plandelen Planförslag, avsnittet Miljökonsekvensbeskrivning.

Vatten

EU:s ramdirektiv för vatten

Ett nytt ramdirektiv för vatten inom EU trädde i kraft år 2000. Med anledning av direktivet har Sverige indelats i 5 vattendistrikt. Huvudsyftet är att uppnå och bevara god vattenstatus. För varje vattendistrikt har en vattenmyndighet tillskapats. I samarbete med andra myndigheter och intressenter ska vattenmyndigheterna arbeta med kartläggning av föroreningsbelastningar och upprätta övervakningsprogram och förvaltningsplaner med åtgärdsprogram för de olika huvudavrinningsområdena. Målet är att vattenresurserna ska uppnå ”god ekologisk och kemisk vattenstatus” till år 2015.

Alingsås kommun ingår i Västerhavets vattendistrikt, där framför allt övergödning och försurning är stora problem.

Förvaltningsplanerna bör på sikt samordnas med kommunernas översiktsplaner så att förslagen i översiktsplanen inte motverkar förvaltningsplanernas åtgärdsprogram eller vice versa.

Översvämningsrisker

Framtidens förändrade klimat påverkar samhället på olika sätt. Klimatförändringar i Göteborgsregionen har beskrivits av Göteborgs Stad efter underlag framtaget av SMHI¹. Möjliga förändringar på grund av ändrat klimat är:

- Höjd medeltemperatur medför sannolikt ökad risk för extrema väderhändelser.
- Ökad nederbörd under vinter, vår och höst och torrare somrar. Fler tillfällen med extremnederbörd.
- Havets medelvattenyta kommer att stiga.

Nederbörden i Göteborgsområdet visar på en ökning sedan 1980-talet och prognoserna pekar på en fortsatt ökning av den årliga nederbördsmängden. Stora regnmängder och kraftiga regn kan medföra risk för översvämning längs stränderna vid kommunens sjöar och vattendrag, och i staden på gator och i källare. Kraftiga regn kan också orsaka överbelastning på avloppsledningsnäten och medföra att orenat vatten

¹) Göteborgs stad, stadskansliet, extrema vädersituationer – hur väl rustat är Göteborg?, utredning maj 2006

FÖP Staden Alingsås

Miljöskydd, hälsa och säkerhet
Antagen 2008-03-26
Kommunfullmäktige § 65

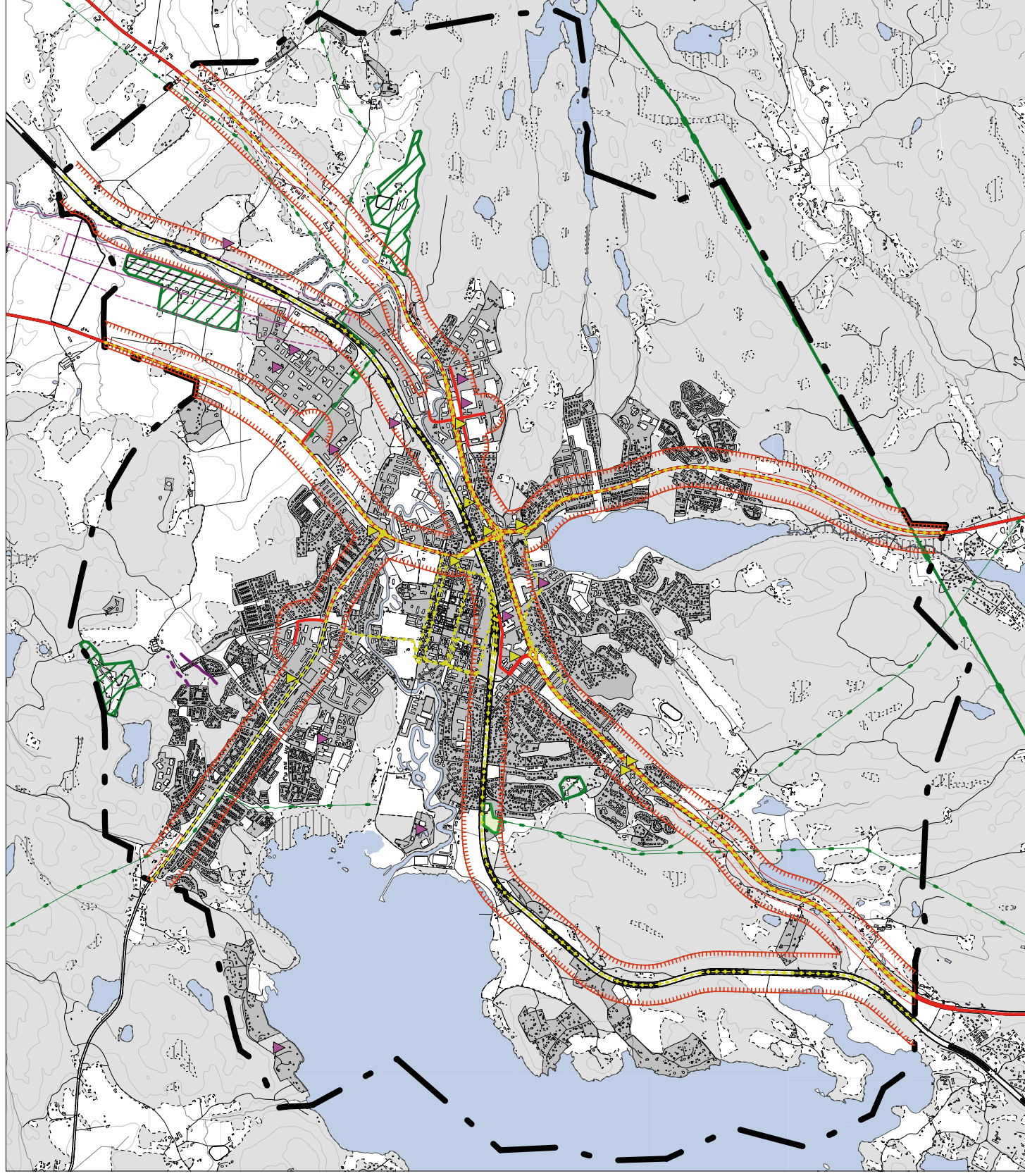
FÖRKLARING

- Byggnadsfritt avstånd 50/30 m (finns endast utanför DP-område)
- Riskhanteringsavstånd farligt gods, 150 m
- Kraftledning region/Trafostn. Kraftledning >130 kV Stomlinje
- Rekommenderad väg för farligt gods
- Utpekad bullerstörande Järnväg/väg/gata
- Miljöfarlig verksamhet
- Tankstation
- Störande fritidsverksamhet
- Skjutbana 65 dB (1995)
- Skjutbana 60 dB (1995)
- Inflygningzon Alingsåsullen, begränsad byggnadshöjd

- Sammanhållen bebyggelse
- Barr- och lövskog samt skogshyggen
- Sankmark

0 1000 m

Skala 1:40000 i A4-format

kommer ut i vattendragen med förorenings- och övergödningsproblem som följd.

Vid kraftigt regn finns också risk att de två centralt belägna vägportarna under järnvägen fylls med vatten. Vid sådana situationer kan exempelvis framkomligheten för ambulans och räddningstjänst försvåras och insatserna försenas eftersom lasarettet och räddningstjänststationen ligger på skilda sidor om järnvägen.

Som ett mått för sannolikhet för översvämning har ofta hittills använts ett 100-årsflöde. Det innebär ett flöde som uppnås eller överträffas i genomsnitt 1 gång per 100 år. Enligt bedömningar från år 2001 ansågs att Sävåns vattenstånd under de senaste 100 åren som högst skulle kunna mätas till +60 m över havet*, vilket skulle motsvara 100-årsflödet. Detta baserades på ett högsta uppmätta vattenstånd på +59,7 vid Nolhagabron. Senare mätningar har visat att ca 20 cm högre vattenstånd uppmättes redan år 2006. 100-årsnivåerna behöver därför omvärderas.

Följande riktlinjer bör iakttas för områden där det finns risk för översvämning vid höga vattenstånd:

Markområden med stor sannolikhet för översvämning är områden upp till +60 meter över havet (m.ö.h) runt Mjörn och utmed Sävån fram till Nolhagabron och upp till +61 m.ö.h. utmed Sävån efter Nolhagabron och uppströms samt Gerdskas Ström mellan Sävån och Stampens Kvarn, samt upp till +62 m.ö.h. i markområden utmed Gerdskas Ström efter Stampens Kvarn och fram till Gerdskan och runt Gerdskan. Inom områdena bör ingen ny bebyggelse tillkomma med undantag av enklare byggnader och anläggningar, t ex garage och uthus.

Områden med viss sannolikhet för översvämningar är markområden upp till +61,00 m.ö.h. runt Mjörn och utmed Sävån fram till Nolhagabron och upp till +62 m.ö.h. utmed Sävån efter Nolhagabron och uppströms samt Gerdskas Ström mellan Sävån och Stampens Kvarn, samt upp till +63 m.ö.h. i markområden utmed Gerdskas Ström efter Stampens Kvarn och fram till Gerdskan och runt Gerdskan. Inom områdena kan bebyggelse och anläggningar av mindre vikt och betydelse få tillkomma. Inom sådana markområden kan byggnader och anläggningar av mindre ekonomiskt och samhällsligt värde lokaliseras. Sådana kan vara fritidshus, enklare industribyggnader, vägar av mindre betydelse, byggnader och anläggningar med konstruktioner som tål att översvämmas.

Om bebyggelse eller anläggningar av större ekonomisk betydelse av olika skäl ändå övervägs i de områden där det föreligger översvämningssrisk, måste särskild utredning om riskerna för översvämning och vilka åtgärder som kan vidtas för att skydda bebyggelse och anläggningar föregå beslut om utbyggnad.

Översvämmad cykelväg vid Lillån under E20

* SMHI, översiktlig översvämningsskartering för Sävån år 2000. GF-konsult, utredning i samband med detaljplanering av kv. Ljuset, 2001-02-13.

FÖP Staden Alingsås

Miljöskydd, hälsa och säkerhet
Antagen 2008-03-26
Kommunfullmäktige § 65

FÖRKLARING

Geoteknik, översiktlig karteringar
gjord över befintlig bebyggelse

Stabilitetsproblem, fördjupad
undersökning rekommenderad

Erosion och ras/skredkant
enligt Räddningsverket

Stor risk
för översvämning

Risk för översvämning

Beräknade översvämningar
enl. SRV:s rapporter 2000-2001

Lerjord inom 100 meter
från jämväg (risk för vibrationer
föreligger i hela staden)

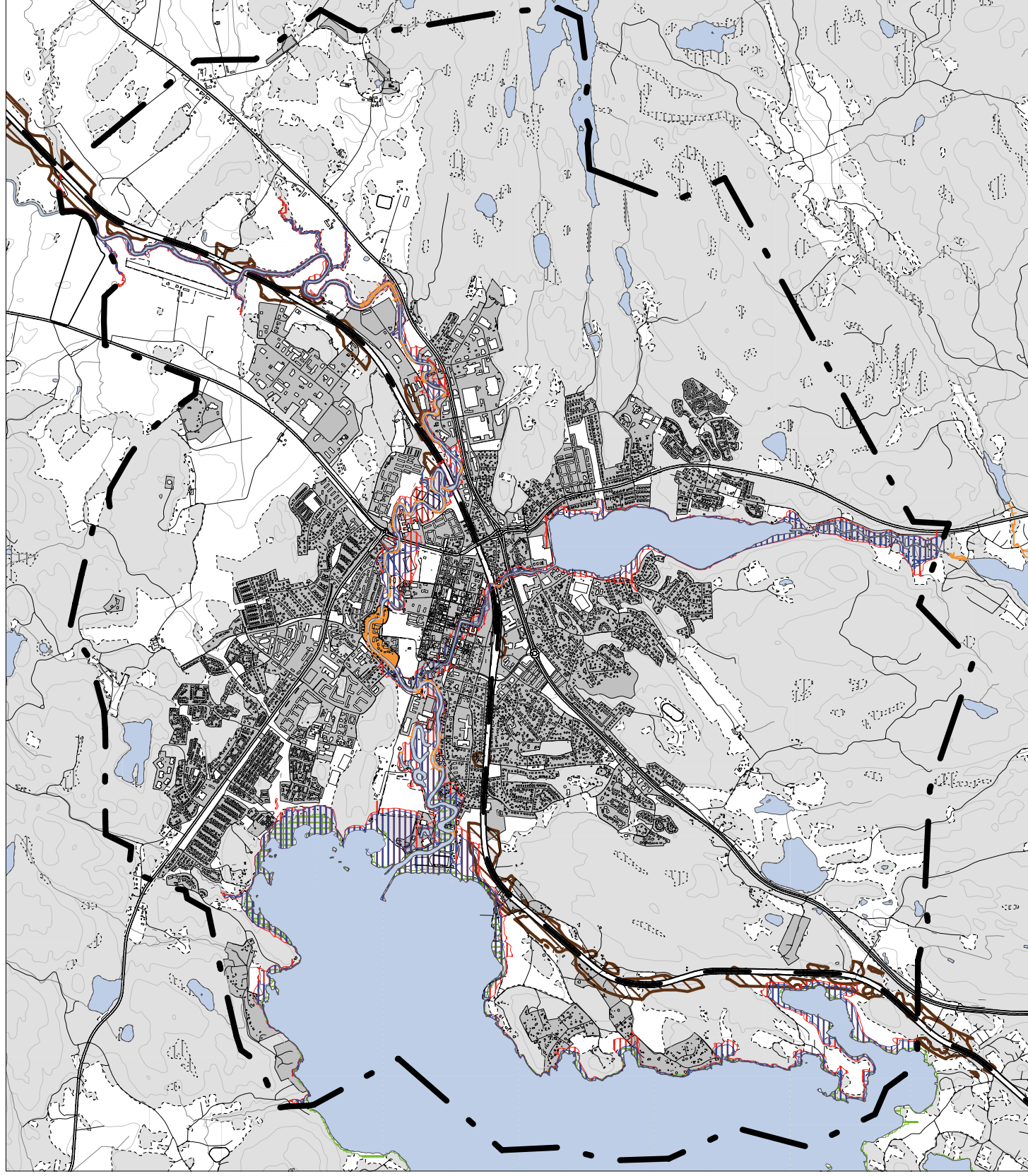
Sammanhållen
bebyggelse

Barr- och lövskog
samt skogshyggen

Sankmark

0 1000 m

Skala 1:40000 i A4-format

Ytvatten

Sjön Färgen är huvudvattentäkt för Alingsås. För sjön med närområde gäller särskilda föreskrifter enligt beslut om vattenskyddsområde. Arbete med att ta fram nya avgränsningar för vattenskyddsområdet samt därmed sammanhängande nya föreskrifter pågår.

Sjön Ömmern är reservvattentäkt för Alingsås stad. Även för den sjön pågår arbete med att ta fram nya skyddsföreskrifter.

Sjön Mjörn ligger både i Alingsås och Lerums kommuner. Tillrinningen till Mjörn sker främst från Sävåån. I ett samarbetsprojekt, Anten-Mjörnkommittén, pågår sedan lång tid ett arbete mellan Alingsås, Lerums och Vargårda kommuner, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Göta älvs vattenvårdsförbund samt andra organisationer med syfte att minska närsaltbelastningen till sjöarna. De arbetsmetoder som används är recipientkontroll, information, dialog, fördjupade utredningar, myndighetssamarbete samt frivilligt arbete.

Kommitten har ställt upp mål för sitt arbete som går ut på att totalfosforhalterna i Mjörn och Sävåån ska minska till högst 10 respektive 30 mikrogram per liter år 2010 och att kvävehalterna ska minska i takt med fosforhalterna. En rad åtgärder har genomförts som innebär minskade utsläpp av både fosfor och kväve, och de uppställda målen verkar rimliga att nå.

Grundvatten

Grundvatten förekommer i alla typer av jordar men tillgången varierar beroende på nederbörds mängd, avdunstning och på jordens sammansättning och läge i terrängen. Generellt i Alingsås sammanfaller de större grundvattenmagasinen med förekomsten av isälvsavlagringarna, vilka inom staden främst finns i Sävååns dalgång. Avlagringarna kan stå i kontakt med ytvatten vilket innebär att om grundvattennivån sänks kan vatten från en sjö eller vattendrag tränga in och fylla på magasinen. Så är fallet med avlagringen t.ex. vid Rolfs kulle. Vattentillgångarna i Alingsås kommun beskrivs närmare i Vattenöversikt för Alingsås kommun, bilaga till ÖP 95.

Grundvatten utgör på många håll den viktigaste dricksvattenresursen men kvaliteten utsätts för många hot, vid exempelvis utsläpp av föroreningar och vid exploatering av grustillgångar i isavlagringar. Det förekommer ingen täktverksamhet inom det område som omfattas av FÖP staden Alingsås.

Det nationella miljömålet Grundvatten av god kvalitet innebär bland annat att avloppsvatten från enskilda avloppsanläggningar inte får ha negativ inverkan på grundvattnets kvalitet. Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning och bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Inom planområdet finns befintlig bebyggelse och bebyggelsegrupper med enskilda grundvattentäkter, där risk för förorening föreligger. Ett sådant område är Saxebäcken där alla bostäder har enskilda vat-

tentäkt och avloppsanläggningar av skiftande kvalitet. Den bäck som rinner genom området har förhöjda halter av bakterier och organiskt material. (Se nedan)

Enskilda avlopp

Kommunstyrelsen antog i november 2006 en strategi för vatten- och avlopp för kommunala och enskilda vatten- och avloppsanläggningar.

I planområdets ytterområden finns bebyggelse med enskilda avloppsanläggningar. Dessa ska uppfylla de krav som ställs i miljöbalken. Det är i första hand fastighetsägaren som har ansvar för att avloppsanläggningen uppfyller gällande krav på rening och hållbarhet. Miljöskyddsnämnden prövar tillåtlighet för nya anläggningar och har ett tillsynsansvar för befintliga anläggningar. I praktiken genomförs ingen regelbunden tillsyn av enskilda avloppsanläggningar utan de insatser som görs är tillfälliga inventeringsarbeten.

Ny bebyggelse inom Alingsås stad bör i första hand anslutas till kommunalt avlopp. Enskilda lösningar kan dock komma att bli nödvändiga också vid nybebyggelse. För sådana nya avloppsanläggningar föreslås enligt VA-strategin att så stor del av fosfor som möjligt kan nyttiggöras för exempelvis växtodling eftersom fosfor i framtiden kommer att vara en bristvara. Ett första steg är att fler urinseparerande toaletter installeras. Genom att kommunen ansvarar för insamling och hygienisering av urin kan bra näring återföras till åkermark.

Enligt VA-strategin bör kommunen ha en hög ambition att förbättra avloppsanläggningar som inte uppfyller dagens krav på avloppsrening. Resurser behöver därför skapas för systematisk tillsyn, eftersom de enskilda anläggningarna står för en relativt stor del av den fosforpåverkan som vattendragen i kommunen är utsatta för. Principen bör vara att alla avloppsanläggningar ska klara reduktion av organsikt material med 90 % och fosfor med 70 %. Risken för att vattentäkt ska förorenas av avloppsvatten ska minimeras. I vissa områden, exempelvis vattenskyddsområden, kan högre krav än grundkraven behöva ställas. Miljöskyddsnämnden avgör vilken typ av avloppsanläggning som krävs i det enskilda fallet.

Miljöskyddsnämnden har antagit riktlinjer för prövning av enskilda avlopp.

Ett tätbebyggt område med stort behov av åtgärder för förbättrad vatten- och avloppssituation är Saxebäcken, där ingen nybebyggelse idag tillåts annat än i undantagsfall. Området har ägnats särskild uppmärksamhet i arbetet med FÖP staden Alingsås.

Avfall

Inriktningen för kommunens avfallshantering är fastlagd i den av kommunfullmäktige antagna avfallsplanen från år 1998. Arbetet med en ny avfallsplan har påbörjats. Hur avfallet från hushåll och verksamheter ska behandlas och hur ansvarsfördelningen fungerar finns fastställt i ”Renhållningsordning för Alingsås kommun”.

Vid kommunens avfallsanläggning i Bälinge finns en större återvinningscentral med möjlighet till sortering av bland annat miljöskadligt avfall. Restavfall deponeras och biologiskt lätt nedbrytbart material komposteras på platsen. Arbete pågår för att söka nytt tillstånd för fortsatt och utökad verksamhet samt undantag från krav på bottendränering.

Inom Sävelunds industriområde finns anläggningar i privat regi för sortering av verksamhetsavfall och mellanlagring av farligt avfall.

Planerade förändringar av avfallshanteringen i kommunen har inte någon inverkan på utformningen av FÖP staden Alingsås.

Räddningstjänst

Kommunen ska ha en god beredskap för att snabbt och effektivt kunna agera vid extraordinära händelser. För sådana händelser finns särskilda ledningsplaner och ledningssystem för den kommunala organisationen. Detta beskrivs i kommunens Handlingsprogram till skydd mot olyckor, antagen av kommunfullmäktige år 2005.

Enligt handlingsprogrammet ska räddningstjänsten ha beredskap att kunna påbörja en räddningsinsats inom godtagbar tid samt förmåga att genomföra insatser på ett effektivt sätt vid de händelser som prioriteras enligt Risk- och sårbarhetsanalysen. Med godtagbar tid avses ca 5 till 10 minuter inom Alingsås stad.

Undantag finns för insatstiden och för vad räddningstjänsten ska kunna åtgärda med egna resurser. För exempelvis en större brand i stadskärnan, med höga kulturmiljövården, bedöms en samverkan med regionen vara nödvändig. Insatstiden för de regionala resurserna är 20-30 minuter.

Utgångspunkter för planeringen:

Redan fastlagda riktlinjer bör vara vägledande för beslut i kommunen och andra myndigheter. I de fall fastlagda riktlinjer eller liknande i syfte att skapa en trygg stadsmiljö saknas, bör rekommendationer för mer detaljerad planering i staden utarbetas i FÖP staden Alingsås.

08 TIDIGARE PLANERING

Tidigare översiktlig planering

Allmänt

Planering och utbyggnad av staden Alingsås utgår huvudsakligen från sedan länge fastlagda övergripande principer. Vissa mindre förändringar av inriktningen har skett i olika planeringsomgångar genom åren, men huvuddragen i planeringen är de samma idag som för 25 år sedan då arbetet med 1980- talets områdesplanering för Alingsås rätort genomfördes. Då slogs efter omfattande samråd och remisser fast att planeringen skulle utgå ifrån en planidé som bygger på småstadens fördelar med närhet mellan bostäder, arbetsplatser och service, med gång- och cykelavstånd till centrum, och med ett värnande om grönska och rekreationsområden som genom planeringen ska länkas till en sammanhängande struktur där det aldrig är långt mellan bostäder och större rekreationsområden.

Eftersom också FÖP staden Alingsås utgår från den fastlagda övergripande strukturen, har i planen inte diskuterats alternativa utbyggnadsstrukturer eller andra översiktliga alternativ som jämförelser med den valda strukturen. I planens konsekvensbeskrivning som följer som en separat del till den fördjupade översiktsplanen väljs att beskriva tidigare behandlade och förkastade planeringsalternativ som jämförelse med huvudalternativet, dvs. planförslaget.

I det följande ges en kortfattad sammanställning av de alternativa utbyggnadsstrukturer som beskrivits i förarbetena till den av fullmäktige år 1982 antagna områdesplanen för Alingsås centralort. Alternativen kommer enligt ovan att vidare behandlas i planens miljökonsekvensbeskrivning, där alternativ till planförslaget är obligatoriskt.

Områdesplan för Alingsås centralort 1982

Områdesplan för Alingsås centralort antogs av kommunfullmäktige år 1982. Planen remissbehandlades första gången under 1978, då tre alternativa utbyggnadsstrukturer presenterades och ett brett samråd genomfördes.

De tre alternativen var följande:

- A. Rosendal. Detta förslag innebar en prioritering av en stor utbyggnad i Rosendalsområdet samt något mindre i stadens norra delar och i Hedvigsberg. Rosendal föreslogs få 1 500 nya lägenheter och full utbyggnad av servicen. I Lövekulle föreslogs kompletteringar i befintlig bebyggelse. Större industriområde föreslogs i Stadsskogens södra del.
- B. Stadsskogen. I detta förslag redovisades en större bostadsutbyggnad i Stadsskogen och Lövekulle. I norra stadsdelarna föreslogs samma utbyggnad som i alt A, dvs. en relativt liten utbyggnad. Rosendal föreslogs bli kompletterad med bebyggelse söder om Dammen och Torvmossen. I Stadsskogen föreslogs 900 lägenheter och 600 i Lövekulle. Service föreslogs gemensamt för de båda områdena. Mark för industri föreslogs till Rothoffskärredalen.
- C. Komplettering av befintliga stadsdelar. I detta förslag föreslogs utbyggnad av bostäder till befintliga stadsdelar. Bolltorp, Västra Tomtered och Södra Sävelund var nya områden i norr utöver redan tidigare föreslagna områden. Dessutom förutsattes en komplettering av bostadsbebyggelsen i Rosendal, Stadsskogen och Lövekulle för att ge tillräckligt serviceunderlag till dessa delar. Större områden för industri förlades till Rothoffskärredalen.

Resultatet av remissen blev en ny områdesplan som utgick ifrån alternativ C men med en modifiering. Sammanfattande utgångspunkter för den nya områdesplanen blev att:

- Småstadskaraktären bibehålls genom en måttlig utbyggnadstakt och en sammanhållen stadsstruktur. Nya förortsområden på längre avstånd från den befintliga bebyggelsen ska undvikas.
- En långsam komplettering av befintliga bostadsområden ska ske. Nya bostadsområden koncentreras till i första hand Stadsskogen och Lövekulle och i ett senare skede även till Rosendal, men också till Bolltorp.

- Mark för arbetsplatser avsätts i första hand till de norra delarna i anslutning till europavägen. Ett nytt industriområde avsätts i Bälinge.
- Utflyttning av genomfartstrafiken genom ny europaväg söder om staden antogs kunna bli genomförd.
- En ytterligare utbyggnad av gång- och cykelvägnätet föreslogs. Strävan efter att hålla samman bebyggelsen i centralorten innebär att fler invånare bor på gång- och cykelavstånd från centrum.
- Bostädernas kontakter med grönområden är särskilt viktiga. Grönkorridorer läggs ut som förbinder befintlig och planerad bebyggelse med större friområden.

På många sätt har utbyggnadsprinciperna för staden följts. De största skillnaderna mellan tidigare planering och dagens utgångspunkter gäller trafiken till och genom staden. För 25 år sedan förutsattes att genomfartstrafiken skulle flyttas söder om staden. Idag har väg E20:s läge i staden accepterats och planeringen utgår från detta. Områdesplanen har blivit ersatt av ÖP 90 som i sin tur är ersatt av ÖP 95.

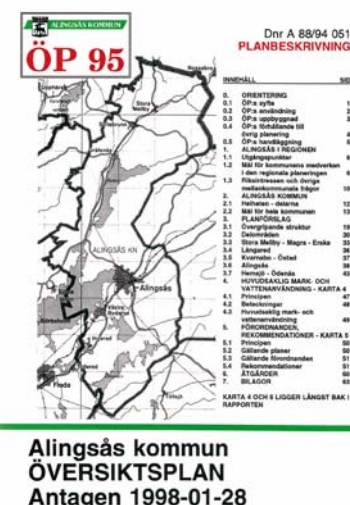
ÖP 95, kommunens översiktsplan

Kommunens översiktsplan ÖP 95 antogs av kommunfullmäktige 1998. ÖP 95 ska aktualiseras och uppdateras under nästa mandatperiod.

Några viktiga förutsättningar har förändrats sedan planen antogs men flertalet ligger fast. Kommunen har sedan planen antogs arbetat fram Vision 2010, som på vissa punkter skiljer sig från det kommunprogram (antaget 1998) som ÖP 95 är ett uttryck för. De viktigaste skillnaderna berör hur och var utbyggnad ska ske i kommunen och synen på de större trafiksystemen.

År 1998 var kommunens mål att planeringen skulle ge förutsättningar för en lugn och kontinuerlig tillväxttakt av folkmängden och att framtida utbyggnad skulle ske proportionellt jämnt över de tre kommundelarna. Med förändrade förutsättningar vad gäller efterfrågan på bostäder m.m. har inriktningen förändrats och Vision 2010 anger att "Kommunen ska ha en aktiv och flexibel nivå på den fysiska planeringen" och att "Bostadsbyggandet ska vara störst i staden Alingsås".

Ombyggnad av väg E20 och en eventuell utbyggnad av järnvägen med ytterligare dubbelspår är två planeringsfrågor där Vägverkets och Banverkets långtidsplanering och de ekonomiska förutsättningarna har stor inverkan på tidpunkt och ambitionsnivå i genomförandet.

Framsida till ÖP 95

ÖP 95 om bebyggelse

Enligt översiktsplanen ska utbyggnad av större omfattning endast ske i anslutning till tätorterna. I ÖP 95 föreslås utbyggnad av tätorten koncentreras i första hand åt norr och i söder öster om Västra Stambanan. Inom områden med produktiv jordbruksmark och areella näringar ska utbyggnad ske mer restriktivt. I Bolltorp-Tomtered föreslås dock viss produktiv jordbruksmark tas i anspråk för större bostadsutbyggnad med en ekologisk prägel och odlingsmarker som viktiga karaktärskapande element.

Särskild restriktivitet ska enligt planen iakttas mot ny bebyggelse i stadens randområden så att framtida handlingsfrihet bibehålls vad gäller utbyggnad, tätortsnära rekreationsområden samt produktion av livsmedel och energi.

I planen formuleras flera specifika mål för staden. Till exempel föreskrivs att nya bebyggelseområden fogas till befintliga och småstadskaraktären bevaras genom att ny bebyggelse håller samma skala som omgivande äldre.

ÖP 95 om infrastruktur:

Västra Stambanan och väg E20 behandlas särskilt i ÖP 95. I planen förespråkas ett dubbelspår för järnvägen som bör ansluta till befintlig bana eller gå söder om densamma.

Järnvägen föreslås också få nya lokaltågsstationer i Lövekulle och i Bälinge.

En utbyggnad av E20 till fyrfältsväg mellan Alingsås och Örebro sågs vid tidpunkten för planens tillkomst som sannolik, liksom en förbättring av vägen mellan Floda och Alingsås med planskilda korsningar och ett vägnät parallellt med väg E20. För centrala Alingsås rekommenderas i planen en fyrfältsväg med planskilda korsningar.

En ny trafikplats, söder om tätorten, vid Vardsjön, anses bidra till att ett nytt verksamhetsområde ges möjlighet att etableras i närheten. För att undvika transporter med farligt gods genom staden föreslås i planen att en ny tvärförbindelse mellan E20, vid Bälinge, och väg 1890 vid Sävelund.

Väg 42 föreslås ändra sträckning från nuvarande Borås-Fristad-Värgårda-Sollebrunn-Trollhättan till Borås-Alingsås-Sollebrunn. Väg 1890 (Vänersborgsvägen) kan då användas för sträckan Alingsås-Sollebrunn. Längs väg 180 (Kungälvsvägen mellan Alingsås-Brobacka) förespråkas en separat cykelbana.

Återvinningsstation finns i Bälinge. Restprodukter från avloppsreningsverket i Alingsås föreslås användas lokalt i de areella näringarna.

ÖP 95 om grönsstruktur:

I ÖP 95 anges områden för tätortsnära strövmark som föreslås skyddas för att tillgodose behovet av grönområden i närheten av tätorterna. I Alingsås stad är områdena Kvarnsjön och Hjortmarka samt tätortsnära strövmarker söder om staden. I ÖP 95 reserveras inte områden för "bebyggelsenära promenadmark" men det föreskrivs att sådan mark ska säkerställas i detaljplaner och fördjupade översiktsplaner.

Fördjupningar av översiktsplanen i staden Alingsås

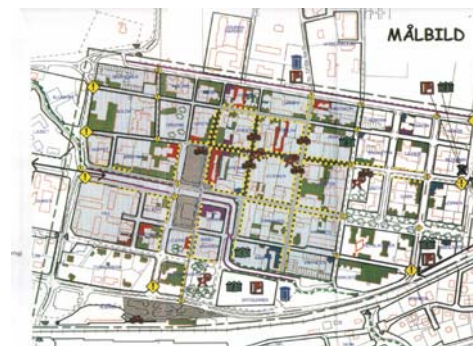
Stadskärnan

Fördjupning av översiktsplanen för Alingsås kommun Stadskärnan är antagen 2001.

I planen understyks stadskärnans roll för handel, boende och kulturupplevelser och ger förslag till utvecklingsmöjligheter. Stadskärnan ska vara tillgänglig för alla grupper i samhället. Biltrafik ska i så stor utsträckning som möjligt begränsas i stadskärnan och flera flanörsgator föreslås med trafik på gåendes villkor. Större parkeringsanläggningar föreslås vid stadskärnans entregator, i anslutning till flanörsgatorna.

Aktualitet

Planen är aktuell och bör gälla parallellt med FÖP staden Alingsås.

Målbild FÖP Stadskärnan

Nolhaga

Fördjupad översiktsplan för Nolhaga är antagen 1995. Med planen avses att säkerställa Nolhaga som Alingsås stadspark och som ett särskilt värdefullt natur- kultur- och fritidsområde.

Enligt analys i planen är "Nolhagas största kvalité dess läge mitt i staden, mellan stadskärnan och Mjörnstranden. När staden växer blir behovet av denna allmänna grönlunga större". Analysen visar också på behovet av kompletterande aktiviteter och anläggningar. I planens rekommendationer anges att det finns en övre gräns för vad parken tål i aktiviteter och anläggningar men att omdisponering och förtydligande av olika delområdens karaktär kan bidra till att bättre uppfylla uppställda mål.

I planen sägs vidare att Nolhaga innehåller en viktig del av Alingsås gång-, cykel- och mopednät.

Aktualitet

Planen är till stor del inaktuell och ersätts av FÖP staden Alingsås.

Plankarta FÖP Nolhaga

Lövekulle-Skår

Fördjupad översiktsplan för Lövekulle-Skår är antagen 1995.

I planen visas vilka områden som kan förtäas med bostäder och var en omvandling av fritidshus till åretruntbostadshus kan ske. I planen visas också på ett större område för utbyggnad (kallat område 3) där 100-110 lägenheter i form av radhus och friliggande enbostadshus föreslås. Målet för utbyggnaden var att "få till en bebyggelseutveckling som sker i samklang med den attraktiva landskapsbilden". De som vis-

Plankarta FÖP Lövekulle-Skår

tas i området ska även efter att det byggts ut kunna uppleva områdets värden och attraktionskraft.

Aktualitet

Planen är till stora delar genomförd inaktuell, bland annat vad gäller föreslagna exploatering i det föreslagna bebyggelseområde som kallas Område 3. Planen ersätts av FÖP staden Alingsås.

Mjörnstranden

Fördjupad översiktsplan för Mjörnstranden antogs 1991.

Planen syftar till att "...säkerställa Mjörnstrandens attraktiva landskapsbild och strandområde och utifrån denna förutsättning utveckla olika verksamheter inom området." Vidare ska området upplevas som attraktivt för de som utövar aktiviteter eller färdas igenom eller inom området.

Förslaget bygger på att en mängd verksamheter med fritidsinriktning etableras på Mjörnstranden. För de områden som vetter mot Mjörn rekommenderas aktiviteter som inte påverkar landskapsbilden i någon nämnvärd omfattning (golfbana, båthamn, camping). Området mellan Västra Stambanan och Nollhaga föreslås bli ett nytt idrottsområde med en ny större fotbollsanläggning. En sådan skulle i större utsträckning förändra landskapsbilden än de föreslagna anläggningarna mot Mjörn skulle göra.

Biltrafik till och från området ska enligt planen huvudsakligen gå genom Stadsskogen. Särskilt stor vikt bör läggas på gång- och cykeltrafiken då områdets främsta användning är för rekreation.

Aktualitet

Planen har ej genomförts. I området finns motstridiga intressen, såsom idrottsanläggning, bostäder, vattensport med mera. I områdena närmast sjön finns risk för översvämning och de geotekniska förhållandena är osäkra. Planen ersätts av FÖP staden Alingsås.

Bolltorp-Tomtered

Fördjupad översiktsplan för Bolltorp-Tomtered är antagen 1993.

Planen har som utgångspunkt att "...efter sekelskiftet kommer det att bo ca 2 500 och arbeta ca 500 människor i Bolltorp-Tomtered. Ett motto för den nya stadsdelen har varit "Bolltorp-Tomtered; 'Solstaden'".

Utgångspunkterna i planen är ett boende som står i samklang med naturen, med närhetsprinciper för avfallshantering och en stadsbondgård som viktiga element. Utbyggnaden ska starta i väster med utbyggnad av Bolltorp och följas av Tomtered och Karlsberg. Öster om

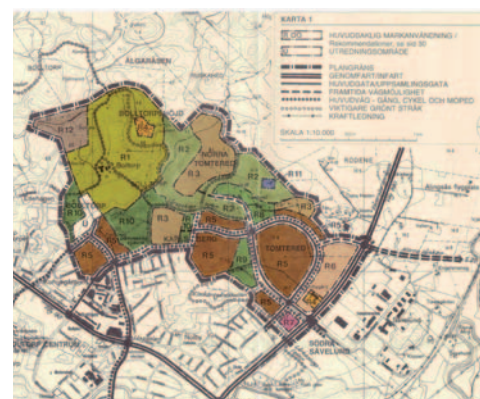
Plankarta FÖP Mjörnstranden

Tomtered ska ett verksamhetsområde bilda buffert gentemot Sävelunds industriområde, beläget på öster om väg 1890.

Bebyggelseområdena anges med väl tilltagna grönytor sinsemellan. Vidare utbyggnad kan ske i Norra Tomtered, på höjderna norr om jordbrukslandskapet. Trafiken till och från området sker via väg 1890 och gamla Bolltorpsvägen.

Aktualitet

FÖP Bolltorp-Tomtered är till delar inaktuell. Områdets utbyggnad har påbörjats genom att bostäderna i Bolltorps trädgårdsstad har uppförts. En ändrad syn på grönstrukturen i Alingsås stad ger nya förutsättningar för planeringen i området. Jordbruksmarken till Bolltorps gård har numera till större delen övergått till kommunens ägo. Det finns idag från kommunen ett aktuellt intresse av att bebygga verksamhetsområdet i öster. Planen ersätts av FÖP staden Alingsås. Innan detaljplanering för delområde i framtiden bör ett program för detaljplan eller liknande utarbetas för hela området.

Plankarta FÖP Bolltorp-Tomtered

Stadsskogen

För Stadsskogen finns en fördjupad översiktsplan som antagits 1990. Planförslaget illustrerar en av flera olika utvecklingsmöjligheter. Planen har följts upp i ett program till detaljplan för bostäder m.m. i Norra Stadsskogen, i vilken vissa förändringar har gjorts jämfört med idéerna i den fördjupade översiktsplanen. Programmet utgör grund för pågående detaljplanläggning av den nordvästra delen av Stadsskogen.

Aktualitet

Fördjupad översiktsplan för Stadsskogen är inaktuell och ersatt av Program för detaljplan för Norra Stadsskogen samt, för delar av området, antagna detaljplaner.

Plankarta FÖP Norra Stadsskogen

Utgångspunkter för planeringen:

FÖP staden Alingsås bedöms kunna ersätta de inaktuella planerna FÖP Stadsskogen, FÖP Bolltorp-Tomtered och FÖP Lövekulle-Skår, FÖP Nollhaga och FÖP Mjörnstranden. Huvuddragen i förslag till markanvändning enligt de tidigare fördjupningarna bedöms kunna användas som underlag till mer detaljerad planering med de kompletteringar och ändringar som beslutas i samband med FÖP staden Alingsås. FÖP Stadskärnan bedöms kunna gälla parallellt med FÖP staden Alingsås. FÖP Stadsskogen är helt inaktuell i och med att program för detaljplan upprättats för området.

Förändringar i förhållande till tidigare planering

Förändrat utbyggnadsmönster

I avsnittet ”Staden Alingsås” redovisas de stadsbyggnadsprinciper som har legat till grund för stadens utveckling fram till dagens planering. Utbyggnaden har tidigare i stort följt viktiga kommunikationsstråk och staden växte länge längs dessa stråk. Områdena däremellan var inte lika attraktiva för stadsbyggande och lämnades därför huvudsakligen obebyggda. I områdesplanen från 1982 visas en förändring av denna tidigare huvudprincip.

I områdesplanen från 1982 förutsattes att E20 skulle flyttas till ett läge söder om Gerdskan. Denna idé kan jämföras med den som ledde till att den gamla riksvägen flyttades ut från centrum. Då förlades riksvägen (sedermera E20) strax utanför stadens centrala delar men tvärs igenom bostadsområdena Stampen och Holmalund. Därmed hade vägen fortsatt direktkontakt med staden. Enligt 1982 års plan föreslås istället en ringled runt staden – genomfarten ses som ett hinder för utvecklingen istället för som tidigare en förutsättning – detta är en klar förändring mot tidigare planering och utbyggnad.

Synen på kommunikationsstråkens betydelse för staden får även genomslag i vilka områden som är viktiga att ta i anspråk. De dittills obebyggda områdena mellan de olika kommunikationsstråken Västra Stambanan, E20 (dåvarande E3), Boråsvägen, Vänersborgsvägen och Kungälvsvägen anses i 1982 års plan som viktiga för stadens utbyggnad. Tillväxt enbart längs en väg utan kontakt med intilliggande områden är inte längre aktuell. Planeringen fokuserar i stället på utbyggnad av de ytor som finns mellan och i direkt anslutning till redan bebyggda områden.

De tre olika alternativ som diskuterades i remissen till områdesplanen berör i stort sett samma områden – Rosendal, Stadsskogen med Lövekulle och Nolby. Alternativen skiljer sig åt dels genom att olika markanvändning föreslås för de olika delarna, dels genom var tyngdpunkten av bebyggelsen ska finnas. Huvudsakliga användningsområden är industriändamål och bostäder. De områden som inte tas i anspråk utgör istället lättåtkomliga tätortsnära grönområden.

Den nya planeringsprincipen tar sig även uttryck i 1990 års översiktsplan där områdesplanen ”...omarbetats i stadens nordöstra del för att nya verksamhetsområden ska byggas inifrån och utåt” och att ”Nya områden ska fogas till befintliga så att staden hålls samman.” Som en följd av det förändrade utbyggnadsmönstret som föreslås i 1982 års områdesplan införs i ÖP 1990 en borte gräns på 3 km från stadens centrum inom vilken staden i första hand bör utvecklas.

Från och med 1982 års områdesplan och fram till 1995 års översiktsplan betonas också vikten av att staden växer långsamt vilket kan ses som en reaktion mot tidigare utbyggnad av stora områden i staden utkant som t.ex. Ängabo och Tegelbruket.

FÖP Staden och Områdesplan 1982

Utbyggnadsprinciperna för staden från 1982 års områdesplan till denna fördjupade översiktsplan har behållits i stora drag. Det är framför allt markanvändningen för bostäder och verksamheter i de enskilda stadsdelarna som är förändrad. Behovet av markområden för störande verksamhet har inneburit att området mellan E20 och järnvägen norr om staden efter riktlinjer i planeringen från 1990 och 1995, tagits i anspråk för sådan verksamhet. Dessa verksamhetsområden inordnas i 1995 års planering efter de fastlagda utbyggnadsprinciperna, men kan upplevas som enklaver isolerade från övrig bebyggelse om inte utbyggnaden sker i ordningen inifrån och ut.

En stor skillnad från 1982 års planering är den förändrade synen på väg E20 genom eller utanför staden och de planeringsförutsättningar som vägen ger. Det ses inte längre som realistiskt att bygga ut en ringled och samtidigt ha en lättillgänglig och attraktiv stadskärna för både boende och besökare. I stället utgör vägen genom staden en styrande förutsättning för planeringen i denna översiktsplan, och i planen ska visas hur de negativa effekterna av väg E20 kan minimeras och dess positiva effekter tas tillvara.

Samma utgångspunkt gäller beträffande Västra Stambanans läge och eventuell utbyggnad av nytt dubbelspår genom staden. Fler lokal-tågsstationer ger möjligheter till utvidgning och bättre kollektivtrafik. Järnvägens barriäreffekter behöver minskas oavsett om fler spår tillkommer eller inte. Förutsättningen för planeringen är dock att järnvägen även fortsättningsvis ligger kvar i samma läge med åtminstone ett dubbelspår.

FÖP Staden och ÖP 95

I ÖP 90 slås huvudprinciperna för stadens utbyggnad fast. Dessa ska resultera i en tät stad med all utbyggnad inom en tre kilometers radie från centrum och med två gröna kilar från öst och väst in mot centrum. Också ÖP 95 bygger på dessa huvudprinciper.

I planen framhålls dessutom vikten av att noggrannare studier av grönstrukturen för hela staden görs och att trafiken studeras i en trafikledsplan med inriktning på stadsmiljön.

Grönstrukturplanen och trafikledsplanen ska enligt ÖP 95 tjäna som stöd och riktlinjer vid framtagandet av detaljplaner och är värdefulla underlag om detaljplaneringen ska kunna ske samordnat och en utveckling för staden som helhet ska kunna drivas. Kommunens nya mål från Vision 2010 om en ”god flexibilitet i planeringen” istället för

tidigare mål om ”långsam tillväxt” gör det angeläget att genom planeringen slå fast stadens utbyggnadsprinciper med ovan nämnda sektorsplaner som utgångspunkt. Med den framtagna grönstrukturinventeringen som underlag kan pekas ut de områden och objekt som är av betydelse för att en sammanhängande och väl fungerande grönstruktur ska uppnås. I tidigare planering har främst behandlats enskilda skyddsvärda objekt och tätortsnära strövmark i ett större perspektiv. I denna plan görs en redovisning och en analys av sambanden mellan olika sammanhängande grönområden och ”gröna objekt” och den övriga staden som underlag och stöd för planens förslag till markanvändning.

Även i FÖP staden Alingsås fastslås de större trafikledernas roll som utgångspunkt för planeringen. Sammantaget ges i planen svar på de övergripande frågorna som gäller trafik- och grönstruktur. Detta möjliggör en vidareutveckling av tidigare huvudprinciper för utbyggnad till formulerade strategier för staden som svarar upp mot de utpekade behoven i ÖP 95.

Utgångspunkter för planförslaget:

FÖP staden Alingsås bygger på tre strategier:

- Alingsås – cykelstaden
- Alingsås – den sammanhållna staden
- Alingsås – blandstaden.

Strategierna visar hur kommunen vill att staden ska utvecklas med utgångspunkt från redovisade planförutsättningar för grönstruktur, stadens inre och yttre trafikstruktur samt hur behovet av områden för verksamheter, bostäder och service ska tillgodoses och fördelas inom staden.

Nya områden läggs till enligt i huvudsak samma utbyggnadsmönster som gällt sedan 1982 men FÖP staden Alingsås är en vidareutveckling genom den övergripande struktur som de tre strategierna ger.

De tre strategierna redovisas tillsammans med planförslaget med kartor och förklarande texter mer i detalj i plandelen Planförslag och konsekvenser.

Alfabetiskt register

Andra bevarandevärda naturområden	44	Hur genomförs FÖP staden Alingsås?	9
Avstånd till anläggningar med djurhållning	86	Hur var planarbetet upplagt?	9
Banverkets planering	50	Hur är Alingsås stad 2008?	8
Bebyggelsehistoria	72	Höga kulturhistoriska värden	72
Bensinstationer	86	Industriområde Sävelund	85
Bevarandevärt odlingslandskap	44	Jonas Alströmer	19
Bilvägar	84	Järnvägstransporter	84
Biotopskydd	41	Kommersiell service	69
Bolltorp-Tomtered	104	Kommunens mål och utgångspunkter	48
Bolltorps skjutbanor	88	Kommunens målsättningar och utgångspunkter	30
Bostadsprogram för Alingsås	64	Kristineholm – Bälinge	25
Bostadsutbyggnad och nya stadsdelar	20	Kullingsberg – Stadsskogen	24
Bostäder	62	Kultur, fritid, friluftsanläggningar och turism	67
Buller	87	Lövekulle-Skår	103
Buller från Rödene flygfält	88	Lövsöksinventering	42
Buller från väg- och järnvägstrafik	87	Markavvattning	44
Dricksvatten	79	Markradon	90
Elektromagnetisk strålning	90	Miljonprogrammets bostadsbyggande...	21
Elförsörjning	81	Miljö- och Folkhälsoplan	14
Energi	80	Miljöbalken	11
Energiplan	80	Miljöbedömning och miljökonsekvens...	12
Enskilda avlopp	97	Miljö kvalitetsnormer	91
EU:s ramdirektiv för vatten	92	Miljömålen och bostadsutbyggnaden	63
Fiskevårdsområden	43	Mjörnstranden	104
Folkhälsoplanen och bostadsutbyggnaden	63	Mycket höga kulturhistoriska värden	72
Fornlämningar	74	Mål och utgångspunkter	61
FÖP Staden och Områdesplan 1982	107	Natura 2000	41
FÖP Staden och ÖP 95	107	Naturgas	81
Förbättrade kommunikationer	19	Naturreservat	40
Företagsstruktur och näringsliv	70	Nolby – Tomtered	26
Förorenade områden	89	Nolhaga	103
Förslag till trafiktaktik för staden	59	Noltorp – Kvarnbacken	26
Förändrat utbyggnadsmönster	106	Norra länken	53
Gerdskan	35	Nuvarande gång- och cykelnät	56
Grundvatten	96	Nuvarande trafiksituation	47
Gröna kilar	32	Nyckelbiotoper	41
Gröna oaser	36	Nyckelkodsområden	23
Gröna stråk	34	Olstorp	38
Grönkil norr	33	Omfattning av bebyggelsehistorisk inventering	74
Grönkil söder	34	Omhändertagande av dagvatten	77
Grönkil väster	32	Områden	38
Grönkil öster	33	Områdesplan för Alingsås centralort 1982	100
Grönstrukturen i Alingsås stad – en värdering	31	Omsorg och lärande 1-16 år	65
Grönstrukturens betydelse	29	Pendeltågstationer	54
Gymnasium och eftergymnasial utbildning	66	Pendling	71
Hantering av farliga ämnen	89	Plan- och bygglagen och Miljöbalken	11
		Planförslag och konsekvenser	2

Regionala inventeringar	41	ÖP 95 om grönstruktur:	102
Rening av avloppsvatten	78	ÖP 95 om infrastruktur:	102
Restprodukter	80	Östlyckan – Sävelund	26
Riksintresse för naturvärden	41	Övergripande karaktärisering och analys	22
Riksintressen	41	Övergripande trafiknät	47
Risikanalys och Projekt Robust	83	Översvämningsrisker	92
Risker runt kommunikationsleder	84	Övrig allmän service	68
Rosendal - Torvmossen	38	Övriga områden med naturvärden	42
Rosendalsgatan (Södra länken)	53	Övrigt allmänt vägnät	53
Skred och erosion	90		
Skyddade områden	40		
Staden grundas	19		
Staden i Göteborgsregionen	17		
Staden i kommunen	18		
Staden i Västsverige	17		
Stadens bebyggelsestruktur	22		
Stadens historia	19		
Stadens övergripande servicestruktur	65		
Stadskärnan	23		
Stadskärnan	103		
Stadsplanering och utvidgning	20		
Stadsskogen	38		
Stadsskogen	105		
Stockslycke – Ängabo	25		
Strandskydd	40		
Strategi för formellt skydd av skogsmark...	46		
Strövområden söder om Hjortmarka	38		
Sumpskogsinventering	42		
Säveån	35		
Sörhaga – Lövekulle	24		
Tillgänglighetsmål	15		
Transporter med farligt gods på vägar...	84		
Tuvebo – Rosendal	25		
Vad är översiktsplanering?	7		
Vattenanknutna områden	43		
Vatten och avlopp	78		
Vattenstråk och dagvattenhantering	36		
Verksamheter som kräver särskild hänsyn	85		
Vision 2010 med policys	13		
Vård och äldreomsorg	67		
Väg E20	51		
Värmeförsörjning	81		
Ytvatten	96		
Ängs- och hagmark och Ängs- och betesmark	43		
ÖP 95, kommunens översiktsplan	101		
ÖP 95 med fördjupningar	13		
ÖP 95 om bebyggelse	102		

Rubrikregister

Andra bevarandevärda naturområden	44	Grönkil väster	32
Bevarandevärt odlingslandskap	44	Grönkil öster	33
Strategi för formellt skydd av skogsmark...	46	Gröna oaser	36
Banverkets planering	50	Gröna stråk	34
Bebyggelsehistoria	72	Grönstrukturen i Alingsås stad – en värdering	31
Höga kulturhistoriska värden	72	Definitioner	31
Mycket höga kulturhistoriska värden	72	Grönstrukturens betydelse	29
Omfattning av bebyggelsehistorisk inv.	73	Gymnasium och eftergymnasial utbildning	66
Bolltorp-Tomtered	104	Framtid	66
Aktualitet	105	Nuläge	66
Bostäder	62	Hantering av farliga ämnen	89
Bostadsprogram för Alingsås	64	Hur genomförs FÖP staden Alingsås?	9
Folkhälsoplanen och bostadsutbyggnaden	63	Hur var planarbetet upplagt?	9
Miljömålen och bostadsutbyggnaden	63	Hur är Alingsås stad 2008?	8
Nuläge	62	Kommersiell service	69
Vision 2010	62	Kommunens mål och utgångspunkter	48
Buller	87	Kommunens målsättningar och utgångspunkter	30
Bolltorps skjutbanor	88	Kristineholm – Bälinge	25
Buller från Rödene flygfält	88	Kullingsberg – Stadsskogen	24
Buller från väg- och järnvägstrafik	87	Kultur, fritid, friluftsanläggningar och turism	67
Övrigt	89	Framtid	68
Definitioner	38	Nuläge	67
Elektromagnetisk strålning	90	Lövekulle-Skår	103
Energi	81	Aktualitet	104
Elförsörjning	80	Markradon	90
Energiplan	81	Miljö- och Folkhälsoplan	14
Naturgas	80	Miljöbedömning och miljökonsekvensbeskr.	12
Värmeförsörjning	81	Miljö kvalitetsnormer	91
Enskilda avlopp	97	Mjörnstranden	104
EU:s ramdirektiv för vatten	92	Aktualitet	104
Fornlämningar	74	Mål och utgångspunkter	61
FÖP Staden och Områdesplan 1982	107	Nuläge	61
FÖP Staden och ÖP 95	107	Nolby – Tomtered	26
Företagsstruktur och näringsliv	70	Nolhaga	103
Nuläge	70	Aktualitet	103
Pendlings	72	Noltorp – Kvarnbacken	26
Vision 2010	71	Norra länken	53
Förorenade områden	89	Nuvarande gång- och cykelnät	56
Förslag till trafiktaktik för staden	59	Nuvarande trafiksituation	47
Förändrat utbyggnadsmönster	106	Nyckelkodsområden	23
Gerdskan	35	Områden (Grönstruktur)	38
Grundvatten	96	Olstorp	38
Gröna kilar	32	Rosendal - Torvmossen	38
Grönkil norr	33	Stadsskogen	38
Grönkil söder	34	Strövområden söder om Hjortmarka	38
		Områdesplan för Alingsås centralort 1982	100

Omsorg och lärande 1-16 år	65	Säveån	35
Framtid	66	Sörhaga – Lövekulle	24
Nuläge	65	Tillgänglighetsmål	15
Pendeltågstationer	54	Tuvebo – Rosendal	25
Plan- och bygglagen och Miljöbalken	11	Vad är översiktsplanering?	7
Miljöbalken	11	Vattenanknutna områden	43
Regionala inventeringar	41	Fiskevårdsområden	43
Biotopskydd	41	Markavvattning	44
Lövsöksinventering	42	Vatten och avlopp	78
Nyckelbiotoper	41	Dricksvatten	78
Sumpskögsinventering	42	Omhändertagande av dagvatten	79
Ängs- och hagmark och Ängs- och betesmark	43	Rening av avloppsvatten	78
Övriga områden med naturvärden	42	Vattenstråk och dagvattenhantering	36
Restprodukter	80	Verksamheter som kräver särskild hänsyn	85
Riksintressen	41	Avstånd till anläggningar med djurhållning	86
Natura 2000	41	Bensinstationer	86
Riksintresse för naturvärden	41	Industriområde Sävelund	85
Risikanalys och Projekt Robust	83	Vision 2010 med policy	13
Risker runt kommunikationsleder	84	Vård och äldreomsorg	67
Bilvägar	84	Framtid	67
Järnvägstransporter	84	Nuläge	67
<i>Transporter med farligt gods...</i>	84	Väg E20	51
Rosendalsgatan (Södra länken)	53	Ytvatten	96
Skred och erosion	90	ÖP 95, kommunens översiktsplan	101
Skyddade områden	40	ÖP 95 om bebyggelse	102
Naturreservat	40	ÖP 95 om grönsstruktur:	102
Strandskydd	40	ÖP 95 om infrastruktur:	102
Staden i Göteborgsregionen	17	ÖP 95 med fördjupningar	13
Staden i kommunen	18	Östlyckan – Sävelund	26
Staden i Västsverige	17	Övergripande karaktärisering och analys	22
Stadens bebyggelsestruktur	22	Övergripande trafiknät	47
Stadens historia	19	Översvämningsrisker	92
Bostadsutbyggnad och nya stadsdelar	20	Övrig allmän service	68
Förbättrade kommunikationer	19	Övrigt allmänt vägnät	53
Jonas Alströmer	19		
Miljonprogrammets bostadsbyggande...	21		
Staden grundas	19		
Stadsplanering och utvidgning	20		
Stadens övergripande servicestruktur	65		
Nuläge	65		
Vision 2010	65		
Stadskärnan	103		
Aktualitet	103		
Stadskärnan	23		
Stadsskogen	105		
Aktualitet	105		
Stockslycke – Ängabo	25		

